

Ikinyarwanda

Igitabo cy'umunyeshuri

Umwaka wa mbere w'amashuri abanza

Icapwa rya kabiri

1

Iki gitabo ni umutungo wa Leta
y'u Rwanda

Ntikigurishwa

Ikinyarwanda

Igitabo cy'umunyeshuri

Umwaka wa mbere w'amashuri abanza

© 2023 Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezi bw'Ibanze
Iki gitabo ni umutungo wa Leta y'u Rwanda.

*Uburenganzira bw'umuhanzi w'ibikubiye muri iki gitabo, bufitwe
n'Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezi bw'Ibanze (REB).*

Iki gitabo cyashyizwe ahagaragara bwa mbere ku nkuga ya Leta y'Amerika ibinyujije mu Kigo cya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika Gishinzwe Iterambere Mpuzamahanga (USAID). Ibitekerezo bigikubiyemo si ibya USAID cyangwa Guverinoma ya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika.

IJAMBO RY'IBANZE

Iki gitabo k'Ikinyarwanda cy'umwaka wa mbere w'amashuri abanza cyanditswe bwa mbere n'Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezi bw'Ibanze (REB) ku bufatanye n'Umushinga USAID Soma Umenye. Iki gitabo cyavuguruwe n'Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezi bw'Ibanze (REB) ku bufatanye n'Umushinga USAID Tunoze Gusoma, ku nkunga ya Banki y'Isi.

Iki gitabo cyanditswe hashingiwe ku byavuye mu bushakashatsi bwerekana uburyo bwo kwigisha gusoma no kwandika bujyanye n'integanyanyigisho ishingiye ku bushoboz. Twizeye tudashidikanya ko iki gitabo kizagira uruhare rukomeye mu kunoza imyigire n'imyigishirize yo gusoma no kwandika mu Kinyarwanda mu mashuri abanza.

Tuboneyeho umwanya wo gushimira abantu bose bagize uruhare mu ivugururwa ry'iki gitabo by'umwihariko, Ikigo cya Leta Zunze Ubumwe za Amerika Gishinzwe Iterambere Mpuzamahanga (USAID) ku bufatanye gihuriyeho na Leta y'u Rwanda kibinyujije mu mushinga "USAID Tunoze Gusoma" na Banki y'Isi yatanze inkunga mu Rwego rw'imari.

Twizeye nta shiti ko ubu bufatanye buzafasha abana biga mu kiciro cya mbere cy'amashuri abanza kumenya gusoma no kwandika ku buryo bushimishije.

Turangije dushimira byimazeyo umurava n'ubwitange by'abakozi n'Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezi bw'Ibanze (REB) n'abandi bose bagize uruhare mu gusuzuma, gukosora, kunoza no kwemeza iki gitabo hagamijwe gukomeza guteza imbere ireme ry'uburezi mu Rwanda.

Dr. MBARUSHIMANA Nelson

Umuyobozi Mukuru wa REB

GUSHIMIRA

Ndashimira mbikuye ku mutima abantu bose bagize uruhare mu ivugururwa ry'igitabo k'Ikinyarwanda cy'umunyeshuri, umwaka wa mbere w'amashuri abanza. Ntabwo iki gitabo cyashoboraga kwandikwa ukobikiye, iyohatabaho uruharerw'abafatanyabikorwa banyuranye mu burezi.

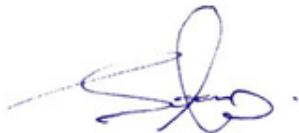
Ndashimira abarimu bigisha mu mashuri yisumbuye n'abigisha mu mashuri abanza, abahanga batandukanye mu rurimi rw'Ikinyarwanda n'abandi bitanze batizigamye kugira ngo iki gitabo gishobore kuvugururwa. Ndashimira kandi abashushanyije amashusho yakoreshejwe muri iki gitabo ndetse n'abagitunganyije.

Ndanshimira nanone abakozi b'Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezibw'Ibanze, cyanecyane abo mu Ishamiry'Integanyanyigisho n'Imfashanyigisho bagize uruhare rukomeye muri uyu mushinga wo kuvugurura iki gitabo.

By'umwihariko, ndashimira Ikigo cya Leta Zunze Ubumwe za Amerika Gishinzwe Iterambere Mpuzamahanga (USAID) ku bufatanye gihuriyeho na Leta y'u Rwanda kibinyujije mu mushinga "USAIDTunoze Gusoma" inkunga yo mu buryo bwose cyatanze kugira ngo iki gitabo gishobore kuvugururwa.

Ndashimira byimazeyo Banki y'Isi ku nkunga yo mu buryo bw'imari yatanze kugira ngo iki gitabo gishobore kuvugururwa, gucapwa no gutuburwa.

Habaye hari ubundi bwunganizi ku byanozwa muri iki gitabo twabyakira kugira ngo bizifashishwe mu ivugurura ry'ubutaha.

MURUNGI Joan

**Umuyobozi w'Ishami ry'Integanyanyigisho n'Imfashanyigisho/
REB**

Ibirimo

Ijambo ry'ibanze.....	i
Gushimira	ii
Iriburiro	v
Umutwe wa mbere: Umuco n'indangagaciro	2
Inyajwi u U.....	6
Inyajwi u U.....	11
Umutwe wa kabiri: Isuku.....	18
Inyajwi o O.....	18
Inyajwi a A.....	22
Inyajwi e E	26
Ingombajwi r R	30
Ingombajwi k K	36
Ingombajwi b B.....	40
Umutwe wa gatatu: Umuryango	52
Ingombajwi n N	52
Ingombajwi m M	66
Umutwe wa kane: Ibidukikije	66
Ingombajwi g G	66
Ingombajwi y Y.....	72
Ingombajwi t T	78
Ingombajwi z Z	84
Umutwe wa gatanu: Uburenganzira bw'umwana	95
Ingombajwi h H	95
Ingombajwi s S	101
Ingombajwi v V.....	107

Umutwe wa gatandatu: Kwirinda no gukumira ihohoterwa	115
Ingombajwi w W	115
Ingombajwi c C	121
Ingombajwi d D	123
Umutwe wa karindwi: Inyamaswa zo mu rugo	131
Ingombajwi f F	131
Ingombajwi j J	133
Ingombajwi p P	137
Ingombajwi l L	139
Umutwe wa munani: Indyo yuzuye.....	147
Igihekane nd Nd	147
Igihekane ng Ng	149
Igihekane ny Ny.....	153
Igihekane sh Sh	155
Umutwe wa kenda: Kuzigama.....	162
Igihekane kw Kw.....	162
Igihekane mb Mb	164
Ibitabo byifashishijwe	185

IRIBURIRO

Mu mpera z'umwaka wa 2022, Ishami ry'Urwego rw'Igihugu rushinzwe Uburezi bw'Ibanze (REB), rishinzwe Gutegura Integanyanyigisho n'Imfashanyigisho, ryakoze isesengura ry'ibitabo by'Ikinyarwanda bikoreshwa guhera mu mwaka wa mbere kugeza mu mwaka wa gatatu w'amashuri abanza.

Icyo gikorwa cyagaragaje ibyiza bikubiye muri ibyo bitabo n'ibice bikwiye kunozwa, kugira ngo bifashe abanyeshuri bo mu kiciro cya mbere cy'amashuri abanza kwiga gusoma no kwandika mu buryo buboneye.

Nimuri urworwego iki gitabo cy'umunyeshuri cyanditswe hashingiwe ku nteganyanyigisho ishingiye ku bushobozi, ubushakashatsi no ku buryo buboneye kandi bufasha abana kwiga gusoma no kwandika mu Kinyarwanda.

Ibi bizatuma abanyeshuri biyubakamo umuco wo gusoma bakiri bato. Ni ngombwa kandi ko ababyeyi bashishikariza abana gufata neza ibitabo byo gusoma.

Imyitozo iri muri iki gitabo ishingiye ku nkingi esheshatu zo kwigisha gusoma no kwandika nk'ishingiro ryo kwiga neza gusoma no kwandika mu buryo bwiuse. Izo nkingi ni itahuramajwi, ihuzamajwi, inyunguramagambo, gusoma udategwa no kumva umwandiko n'ururimi mvugo.

Ibikorwa byo kwandika na byo byashyizwemo nk'indi nkingi ibumbatiye ubushobozi abanyeshuri bakeneye mu myigire yabo.

Buri munyeshuri azahabwa igitabo. Azajya agitahana mu rugo buri munsi. Ibi bizamufasha gusubiramo ibyo yize mu ishuri afashijwe n'ababyeyi, abavandimwe, abamurera cyangwa abandi bose babana mu rugo. Ubushobozi bwo gusoma no kwandika bwiyongera iyo umunyeshuri abikoze mu gihe gihagije akaba ari yo mpamu ari ngombwa ko abikora no mu gihe ari mu rugo.

Iki gitabo kirimo ibimenyetso bifasha abanyeshuri kumenya ibigomba gukorwa kuri buri mwitoto. Ibi bifasha umunyeshuri kwikorera umwitoto mu gihe adafite umwerekera ndetse no mu gihe ataramenya kwisomera amabwiriza.

Abanyeshuri baba abasomyi beza iyo basoma kenshi. Ni muri urwo rwego hateganyijwe inkuru nyinshi abanyeshuri bisomera, zanditswe hashingiwe ku nyuguti zigomba kwigwa, kugira ngo babone umwanya uhagije wo kwimenyereza gusoma. Izo nkuru kandi zijiyanne n'amashusho yakoreshejwe kugira ngo afashe abanyeshuri kongera ubushobozzi bwo kumva umwandiko, gutahura icyo inkuru iri buvugeho cyangwa gusubiza ibibazo ku nkuru basomye.

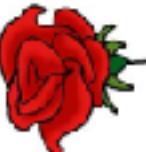
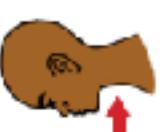
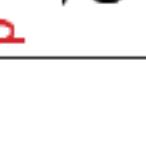
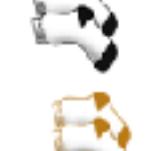
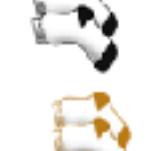
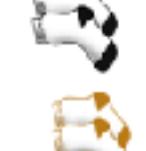
Kwigisha inyunguramagambo na byo byarateganyijwe muri izo nkuru kandi ni ngombwa kuzigisha abanyeshuri kuko iyo basobanukiwe amagambo menshi bibafasha kumva neza umwandiko.

Nk'uko byavuzwe haruguru, muri iki gitabo harimo imyitozo myinshi yo kwandika izafasha abanyeshuri kwandika inyuguti, imigemo, amagambo ndetse n'interuro. Iyi ni imwe mu myitozo ababyeyi baheraho bagafasha abana mu gihe bari mu rugo.

Iki gitabo gikubiyemo imyitozo y'isubiramo n'isuzumabushobozzi ku bimaze kwigishwa. Ibi bikazafasha abarimu n'ababyeyi kumenya ubushobozzi bw'abanyeshuri babo, bityo bakabasha kubafasha no kubakurikirana bitewe n'ikigero barimo.

Twizeye ko iki gitabo nigikoreshwa neza kandi buri gihe kizafasha abanyeshuri guhinduka abasomyi beza.

Imboneraha mwe y'inyuguti

	f		e		i		fi		k		4		ke		ane		re		ururabo		masogisi		z		imi
	b		ibabi	B		igiceri	C		ubudodo	D		idebe	E		ifi		amasogisi		amasi		zi				
	a		amatara	A		hibibi	B		ighaza	H		ikibiriti	I		isokozo	O		ipikipiki	P		ururabo	R		masogisi	S
	g		igure	G		ighaza	H		ilini	N		isokozo	O		ilini	V		ivu	Y		iyu	Z			
	u		amakaramu	M		umavoka	U		umavoka	V		amasogisi	W		amasogisi	Y		masogisi	Z		masogisi				

Kwimenyereza ishuri

1. Itegerezze ishusho ikurikira uvuge icyo ubona.

2. Itegerezze ishusho ikurikira uvuge icyo ubona.

Itonde ry'inyuguti z'Ikinyarwanda

aA

bB

cC

dD

eE

fF

gG

hH

iI

jJ

kK

lL

mM

nN

oO

pP

rR

sS

tT

uU

vV

wW

yY

zZ

Gufata ikaramu neza no guca imirongo

1. Itegereze ishusho ikurikira uvuge icyo ubona.

2. Itegereze kandi uce iyi mirongo mu ikayi yawe.

---

3. Itegereze kandi uce iyi mirongo mu ikayi yawe.

---

4. Itegereze kandi uce iyi mirongo mu ikayi yawe.

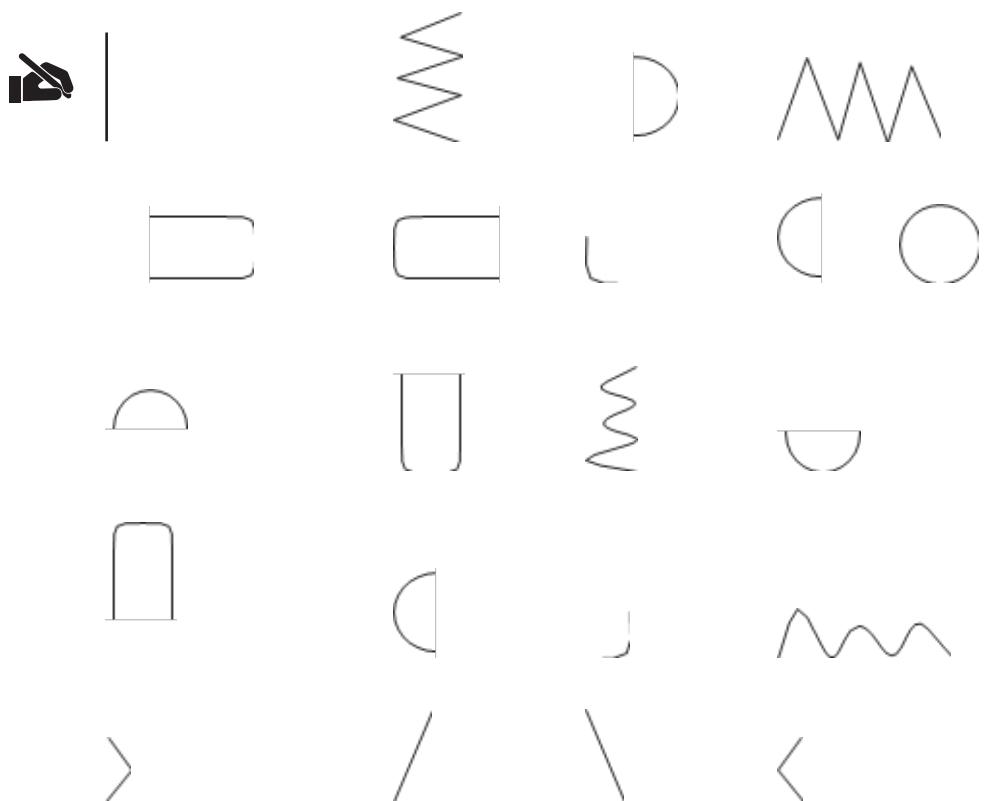
5. Itegereze kandi uce iyi mirongo mu ikayi yawe.

6. Itegereze kandi uce iyi mirongo mu ikayi yawe.

7. Itegereze kandi uce iyi mirongo mu ikayi yawe.

Inyajwi i / I

1. Erekana inyajwi kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **i**.

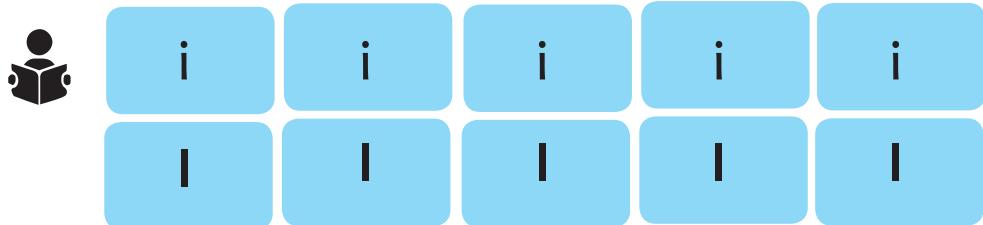
2. Erekana kandi usome inyajwi **i** / **I**.

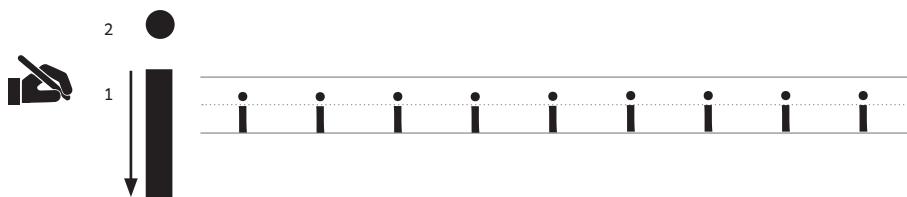
3. Erekana kandi usome inyajwi **i** / **I** mu magambo akurikira.

	Iribagiza	urugo
	amata	ino
	isaha	umubu
	umuvure	umugi
	amabati	uruho
	amazi	ana

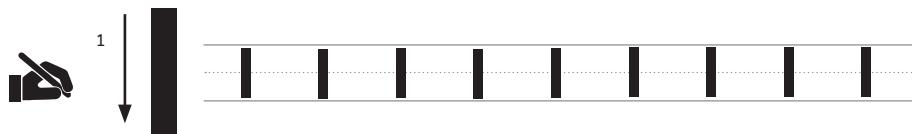
4. Soma inyajwi zikurikira.

5. Andika inyajwi **i** nto.

6. Andika inyajwi **I** nkuru.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **i**.

2. Erekana kandi usome inyajwi **i** nto mu magambo akurikira.

isuka	agatebo
umutaka	itara
lhogoza	imifuka
umupira	amateke
amatara	Kariza
umuriro	amakara

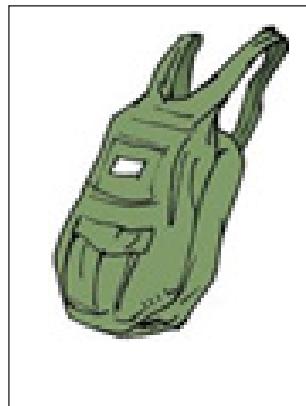
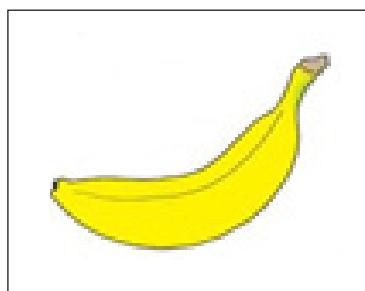
3. Erekana kandi usome inyajwi **I** nkuru mu magambo akurikira.

iteme	Irakoze
Ineza	amazi
Kariza	amatara
amateke	Izaki
urugo	Iraguha
Ihogoza	umubu

4. Huza inyajwi **i** n'ishusho irimo ijwi **i**.

i

5. Soma inyajwi zikurikira.

i i i i

6. Andika inyajwi i nto.

i i i i i i i i

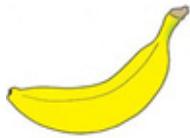
7. Andika inyajwi l nkuru.

l l l l l l l l

Inyajwi u / U

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **u**.

2. Erekana kandi usome inyajwi **u** / **U**.

u**U**

3. Erekana kandi usome inyajwi **u** / **U** mu magambo akurikira.

umurima	Uwineza
imikino	umubu
umuriro	ikibaho
Umuhire	amata
ikote	Umutesi
ikaramu	ibirayi

4. Soma inyajwi zikurikira.

u	i	u	i	u
U	I	U	I	U

5. Andika inyajwi **u** nto.

u¹²

u u u u u u u u u

6. Andika inyajwi **U** nkuru.

U¹²

U U U U U U U U U

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **u**.

2. Erekana kandi usome inyajwi **u** nto mu magambo akurikira.

uruvu	akana
Uwase	ubuki
uruyuki	imateja
inanasi	Uwera
Umutoni	ivi
isahani	izuba

3. Erekana kandi usome inyajwi **U** nkuru mu magambo akurikira.

ikibaho	umubu
uruvu	Urujeni
Uwineza	inuma
ubuki	izuba
Irakoze	Umuhoza
umuriro	imikino

4. Huza inyajwi **u** n'ishusho irimo ijwi **u**.

u

5. Soma inyajwi zikurikira.

u

U

i

u

i

I

U

I

U

U

i

U

u

I

U

6. Andika inyajwi **u** nto.

u u u u u u u u u

7. Andika inyajwi **U** nkuru.

U U U U U U U U U

8. Andika inyajwi zikurikira mu ikayi yawe.

i

U

I

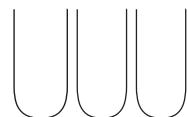
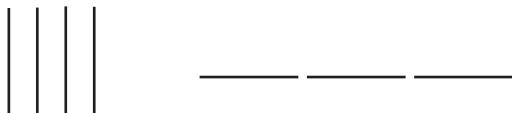
u

i

U

Isuzuma risoza umutwe wa mbere

1. Ca imirongo ikurikira mu ikayi yawe:

2. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho rrimo ijwi **i**.

3. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **u**.

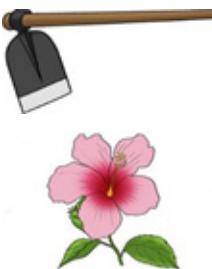
4. Huza inyajwi **i** n'ishusho irimo ijwi **i**.

i

5. Huza inyajwi **u** n'ishusho irimo ijwi **u**.

u

6. Erekana inyuguti **i / I** mu magambo akurikira.

amatama	Imiti
umutako	Igiraneza
amababi	Ikibiriti

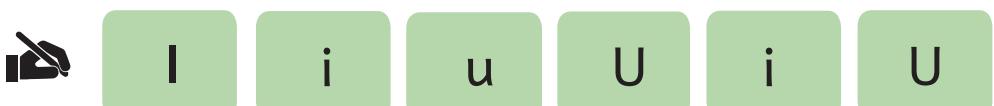
7. Erekana inyuguti **u / U** mu magambo akurikira.

Uwase	Umugani
inkuru	Igi
Usanase	amakara

8. Soma inyajwi zikurikira.

8. Andika inyajwi zikurikira mu ikayi yawe.

Inyajwi o / O

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi

2. Erekana kandi usome inyajwi o /O.

O

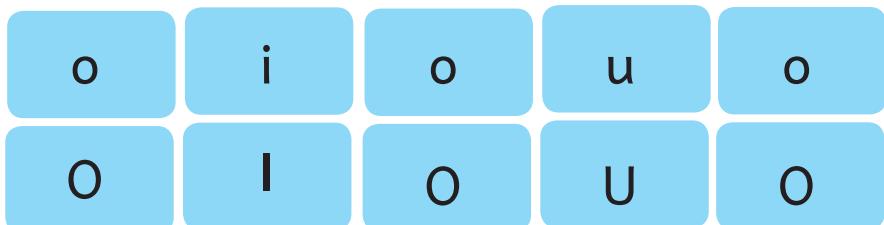
O

3. Erekana kandi usome inyajwi o /O mu magambo akurikira.

imodoka	itama
umugenzi	umusozi
Omari	ibase
Odeta	amavuta
itafari	umuporisi
Oliva	umuhogo

4. Soma inyajwi zikurikira.

5. Andika inyajwi o nto.

6. Andika inyajwi O nkuru.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi o.

2. Erekana kandi usome inyajwi o nto mu magambo akurikira.

isoko	umukara
itafari	Obedi
igisokozo	amavuta
umusore	ipaki
urukuta	Obama
Odila	ijeri

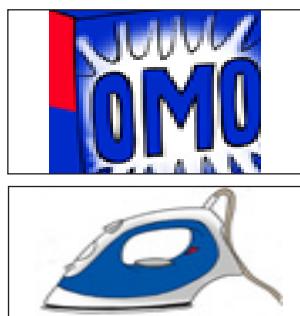
3. Erekana kandi usome inyajwi o nkuru mu magambo akurikira.

ijeri	Oda
isogisi	umugenii
ibase	ikote
ipaki	Omeri
Onesifori	urukuta
itama	umusozi

4. Huza inyajwi o n'ishusho irimo ijwi o.

O

5. Soma inyajwi zikurikira.

o	i	o	u	o
O	I	O	U	O
u	o	I	o	U

6. Andika inyajwi o nto.

o o o o o o o o o

7. Andika inyajwi O nkuru.

O O O O O O O O O

8. Andika inyajwi zikurikira mu ikayi yawe.

u i o i o U

Inyajwi a / A

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **a**.

2. Erekana kandi usome inyajwi **a / A**.

a

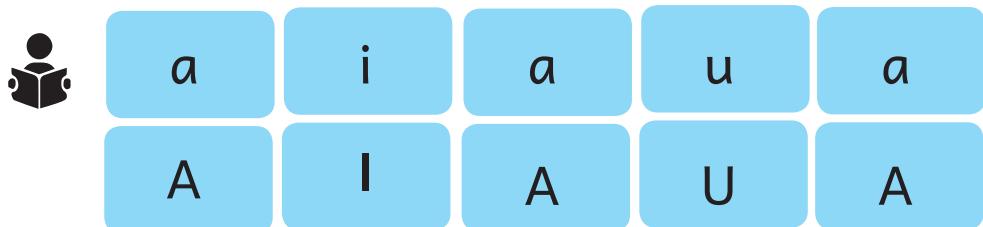
A

3. Erekana kandi usome inyajwi a /A mu magambo akurikira.

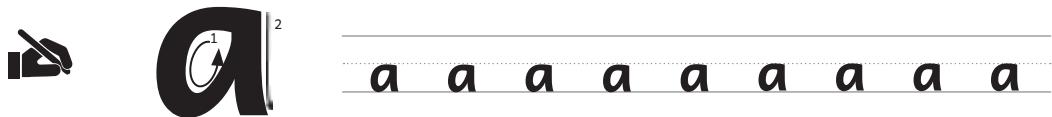

Ana	ururimi
ipusi	amagi
amafi	igihugu
Aroni	ijipo
igipesu	Agata
umutaka	iteke

4. Soma inyajwi zikurikira.

5. Andika inyajwi **a** nto.

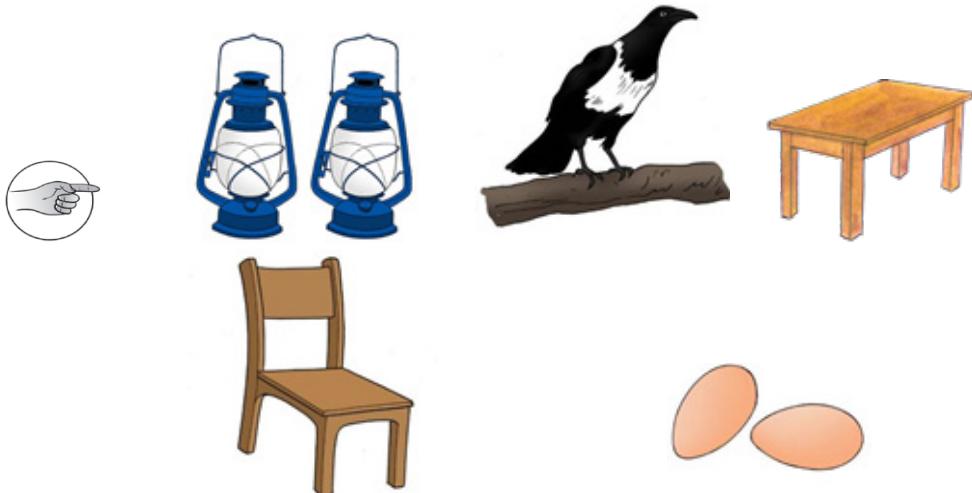

6. Andika inyajwi **A** nkuru.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **a**.

2. Erekana kandi usome inyajwi **a** nto mu magambo akurikira.

iriba	umusore
Anita	uburo
akarabo	uruyuki
Agahozo	urutoki

3. Erekana kandi usome inyajwi **A** nkuru mu magambo akurikira.

urutoki	Teta
Ananiya	igihugu
igitabo	Akariza
Atete	ipusi

4. Huza inyajwi **a** n'ishusho irimo ijwi **a**.

a

5. Soma inyajwi zikurikira.

u	a	o	a	i	a
U	A	O	A	A	I
i	u	A	o	U	U

6. Andika inyajwi **a** nto.

a a a a a a a a a

7. Andika inyajwi **A** nkuru.

A A A A A A A A A

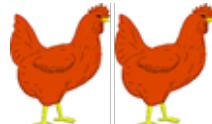
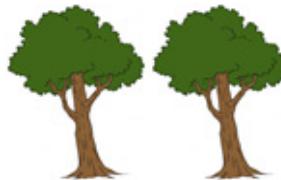
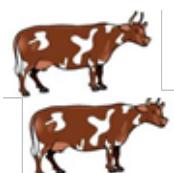
8. Andika inyajwi zikurikira mu ikayi yawe.

i u o A a A

Inyajwi e / E

1. Erekana kandi uvuge izina n'umubare w'amashusho arimo ijwi **e**

2. Erekana kandi usome inyajwi **e** / **E**.

e

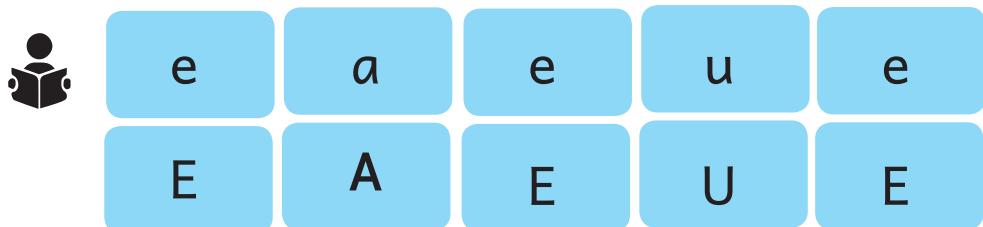
E

3. Erekana kandi usome inyajwi **e** / **E** mu magambo akurikira.

amamesa	imizi
akayira	umuceri
ikigori	umuheha
ipeti	urutara
umubavu	umuseno
umurezi	urubura

4. Soma inyajwi zikurikira.

5. Andika inyajwi **e** nto.

6. Andika inyajwi **E** nkuru.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina n'umubare w'amashusho urimo ijwi **e**.

2. Erekana kandi usome inyajwi **e** nto mu magambo akurikira.

umubare	ukuguru
abrimu	Emerita
igiseke	amasaro
ikibaho	umuceri
Eriya	uburiri
amapata	Evode

3. Erekana kandi usome inyajwi **E** nkuru mu magambo akurikira.

amasaro	umuceri
urutare	ikigori
Enata	imizi
abrimu	Ejide
umuseso	akayira

4. Huza inyajwi **e** n'ishusho irimo ijwi **e**.

e

5. Soma inyajwi zikurikira.

e	i	e	e	o
E	I	E	E	O
u	e	O	a	A

6. Andika inyajwi **e** nto.

e e e e e e e e

7. Andika inyajwi **E** nkuru.

E E E E E E E E

8. Andika inyajwi zikurikira mu ikayi yawe.

i	u	o	A	e	E
---	---	---	---	---	---

Ingombajwi r / R

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **r**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **r** / **R**.

r

R

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
r	ri	ru	ro	ra	re

4. Soma amagambo akurikira.

Rorero

rora

ururo

iroro

rara

5. Soma interuro ikurikira.

Rora ararora Rorero.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Ururo rurerure

Rora **ururo** rurerure.

Rerero ararora ururo.

Uru ruro **rurarura**.

a. Rorero ararora ururo? b. Uru ruro rurarura?

7. Andika ingombajwi **r** nto mu ikayi yawe.

¹
↓
r

r r r r r r r r r

8. Andika ingombajwi **R** nkuru mu ikayi yawe.

¹
↓
R

R R R R R R R R R

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	ara_ ira	e	i	r
b.	_ orero	a	R	u

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Urururo rurarura.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **r**.

2. Huza ingombajwi **r** n'ishusho irimo ijwi **r**.

r

3. Soma imigemo ikurikira.

ra

ro

ri

re

ru

4. Soma amagambo akurikira.

Rorero

ararira

urira

ararora

5. Soma interuro ikurikira.

Rorero ararora ururo rurerure.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Rorero arera Rora

Rora ararira.

Rorero **ararera** Rora.

Rorero **ararora** Rora.

a. Rorero ararira?

b. Rorero ararera Rora?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Rerero ararura

Rerero **ararurira** Rora.

Rora ararora Rerero.

Rora **aririra**.

a. Rerero ararurira Rora?

b. Rora ararora ururo?

8. Andika ingombajwi **r** nto mu ikayi yawe.

r r r r r r r r r

9. Andika ingombajwi R nkuru mu ikayi yawe.

R R R R R R R R

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

i	u	o	a	e	
r	ri	ru	ro	ra	re

11. Uzurisha umwe mu migemo ikurikira wandike ijambo.

a.	o _ ra	re	ro	ri
b.	iraro _	ru	re	ra
c.	rure _ re	ro	ru	ra

12. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. ro-u-ru

b. ri-ra-a

c. re-Ro-ro

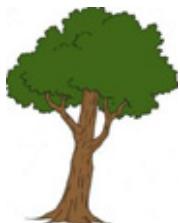
13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Rora ararora Rorero.

Ingombajwi k / K

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **k**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **k** / **K**.

k**K**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
k	ki	ku	ko	ka	ke

4. Soma amagambo akurikira.

Rukara

kurira

Karara

Kurira

ikara

5. Soma interuro ikurikira.

Rukara arurira ikiraro.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Karake ku karere

Karake akora ku karere.

Karake ararira **akarere**.

Ako karere kari **kure**.

- a. Karake akora ku karere? b. Karake ararira iki?

7. Andika ingombajwi **k** nto mu ikayi yawe.

k **k** **k** **k** **k** **k** **k** **k** **k** **k**

8. Andika ingombajwi **K** nkuru mu ikayi yawe.

K **K** **K** **K** **K** **K** **K** **K** **K** **K**

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_arake	o	K	a
b.	kuro _ a	k	r	e

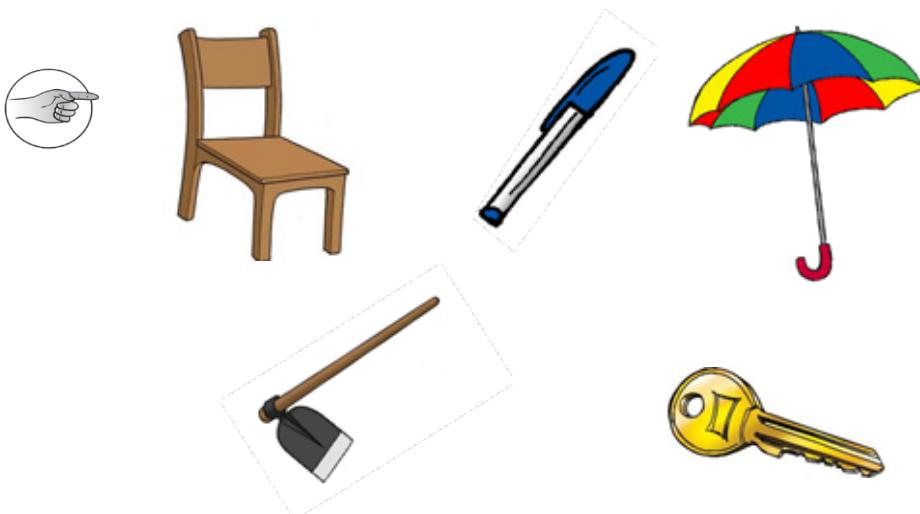
10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Karake akora ku karere.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **k**.

2. Huza ingombajwi **k** n'ishusho irimo ijwi **k**.

k

3. Soma imigemo ikurikira.

ke

ku

ka

ko

ki

4. Soma amagambo akurikira.

urukero

kurera

ikiraro

kaki

ikirere

5. Soma interuro ikurikira.

Karera arakora ikiraka.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Ikiraro

Karie **arereka** Kakira ikiraro.

Kakira ararora ikiraro **kirekire**.

Ikiraro kiri kure.

a. Kakira ararora ikiraro kirekire?

b. Karie arereka iki Kakira?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Karera ku kiraro

Karera **ararora** Karara.

Karera ari ku **kiraro**.

Karera arereka Karara ikiraro.

Karara ararora ikiraro.

a. Karera ararora Karori?

b. Karera arereka iki Karara?

8. Andika ingombajwi **k** nto mu ikayi yawe.

k k k k k k k k k

9. Andika ingombajwi **K** nkuru mu ikayi yawe.

K K K K K K K K K

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

ki	ku	ko	ka	ke
ri	ru	ro	ra	re

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe *amagambo akurikira*.

Karera

arakora

ikara

akore

ikiraka

12. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. ku

kura

b. kure

raro

c. iki

rira

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Karera ararora Karara.

Ingombajwi b / B

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **b**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **b** / **B**.

b**B**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
b	bi	bu	bo	ba	be

4. Soma amagambo akurikira.

ibaba

ibere

akaboko

ibara

ikibabi

5. Soma interuro ikurikira.

Kabare arareba ikibabi.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Kirabo arakaraba

Kirabo aba i Burera.

Kirabo **arabiba uburo**.

Kirabo arakaraba akaboko

- a. Kirabo aba i Burera?   b. Kirabo arakora iki?

7. Andika ingombajwi **b** nto mu ikayi yawe.

b

k k k k k k k k k k

8. Andika ingombajwi **K** nkuru mu ikayi yawe.

B

B B B B B B B B B B

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	kubi _ a	r	u	b
b.	_ irabo	a	K	b

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Kirabo arakaraba akaboko.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **b**.

2. Huza ingombajwi **b** n'ishusho irimo ijwi **b**.

b

3. Soma imigemo ikurikira.

bo

bi

bu

be

ba

4. Soma amagambo akurikira.

uburiri

kabiri

uburo

urubobi

kuba

5. Soma interuro ikurikira.

Rubibi arakuba urubobi.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Rubibi ku iriba

Rubibi ari ku **iriba**.

Rubibi **arakubura** iriba.

Rubibi arakora ku kibabi.

a. Rubibi arakubura?

b. Rubibi arakora iki?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Kabibi

Kabibi aba i Kabare.

Kabibi **arakuba urubobi**.

Urubobi ruba rubi.

a. Kabibi aba i Kabare?

b. Kabibi arakora iki?

8. Andika ingombajwi **b** nto mu ikayi yawe.

b b b b b b b b b

9. Andika ingombajwi **B** nkuru mu ikayi yawe.

B B B B B B B B

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

bi	bu	bo	ba	be
ki	ku	ko	ba	be

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

ibara

ibaba

ibere

urubobi

iriba

12. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. ra-ku-ba

b. u-ri-bu-ri

c. i-ba-ri

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Kirabo arabiba uburo.

Isuzuma risoza umutwe wa kabiri

1. Soma amagambo akurikira.

urukero	ikiraro	ibara	ikibero	ubukire
ikara	uburara	ururo	ukuboko	irerero
kubara	uburiri	iriba	ikibabi	ikiro

2. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

a. **Kirabo**

Kirabo **ariruka**.

Arerekera ku iriba.

Kirabo ararora Karori.

Karori arakaraba **ukuboko**.

a. Kirabo arakora iki?

b. Karori arakora iki?

b. Karera

Karera arara i Rukara.

Karera **akubura** kare.

Karara **akuba** urubobi.

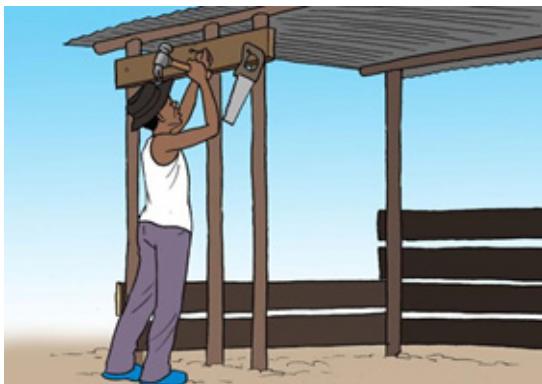
Karera akaraba kare.

a. Karera akora iki?

b. Karara akora iki?

c. Kabera

Kabera aba i Burera.

Kabera arorora.

Kabera **arubaka** ikiraro.

Ikiraro kiri kure.

a. Kabera aba i Burera?

b. Kabera arubaka iki?

3. Andika izi nyuguti nto mu ikayi yawe.

i i i u u u o o o

a a a e e e r r r

k k k k b b b b

4. Andika izi nyuguti nkuru mu ikayi yawe.

I I I U U U O O O

A A A E E E R R R

K K K K B B B B

5. Uzurisha imwe mu nyuguti ziri iburyo wandike ijambo.

1.	<u>uba</u> ra	r o k
2.	urura_o	k b r
3.	iki_aro	r u b

6. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

1. i   boko
2. uku   → ra
3. ika   baba

7. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

- a. ro - Ka - ri
b. bo - u - ru - bi
c. ka - ra - Ru

8. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Karera arubaka ikiraro.

Ingombajwi n / N

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **n**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **n** / **N**.

n**N**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
n	ni	nu	no	na	ne

4. Soma amagambo akurikira.

inono

Ana

Kanani

urunana

ino

5. Soma interuro ikurikira.

Ana arareba abana.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Abana ba Barore

Kanani na Ana ni abana ba Barore.

Kanani **akurikira** Ana.

Ana na Kanani bakina **urunana**.

a. Abana ba Barore ni babiri?

b. Ana na Kanani barakina iki?

7. Andika ingombajwi **n** nto mu ikayi yawe.

n

n n n n n n n n n n

8. Andika ingombajwi **N** nkuru mu ikayi yawe.

N

N N N N N N N N N N

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_irere	r	N	o
b.	ibi _ ure	n	b	e

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Kanani akurikira Ana.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **n**.

2. Huza ingombajwi **n** n'ishusho irimo ijwi **n**.

n

3. Soma imigemo ikurikira.

no

nu

ne

ni

na

4. Soma amagambo akurikira.

inoni

ibinure

abana

ikibuno

ikinini

ino

karani

ikinono

inoni

kane

5. Soma interuro ikurikira.

 Abana bane barakina.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Abana barabara

Kabano **araroba**.

Abana be ni bane.

Nirere arabereka uko **babara**.

Abana barabara.

a. Kabano akora iki?

b. Nirere arereka iki abana?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Bunani na Nakure

Bunani **abana** na Nakure.

Bunani na Nakure barakina.

Bunani na Nakure **barinanura**.

a. Bunani abana na Nakure?

b. Bunani na Nakure barakora iki?

8. Andika ingombajwi **n** nto mu ikayi yawe.

n n n n n n n n n

9. Andika ingombajwi **N** nkuru mu ikayi yawe.

N N N N N N N N N

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

ni	nu	no	na	ne
bi	bu	bo	ba	be

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

kane

urunana

Nakure

inoni

abana

12. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

- a. ubu → nono
- b. iki → nani
- c. iko → ni

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Bunani abana na Nakure.

Ingombajwi m / M

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **n**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **m** / **M**.

m

M

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
m	mi	mu	mo	ma	me

4. Soma amagambo akurikira.

Munana

Imana

umunani

inuma

imibare

5. Soma interuro ikurikira.

Mirimo ari mu murima.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Inuma umunani

Minani ari mu murima.

Minani arareba **inuma**.

Inuma ni **umunani**.

Minani arirukana inuma.

- a. Minani arakora iki?
- b. Minani arirukana iki?
- c. Minani arareba inuma zingahe?

7. Andika ingombajwi **m** nto mu ikayi yawe.

m

m m m m m m m m m

8. Andika ingombajwi **M** nkuru mu ikayi yawe.

M

M M M M M M M M M

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_ abano	r	M	n
b.	aba _ imu	m	r	e

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

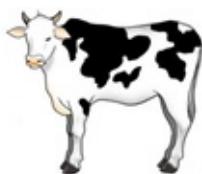
Minani ari mu murima.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **m**.

8

2. Huza ingombajwi **m** n'ishusho irimo ijwi **m**.

m

3. Soma imigemo ikurikira.

mo

ma

mu

me

mi

4. Soma amagambo akurikira.

imikori

amakoma

ikimeme

umukoro

umukoro

5. Soma interuro ikurikira.

Mama aranika amamera.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Marebe arakora umukoro

Marebe arakora **umukoro**.

Umukoro urimo imibare.

Marebe arabara **amakaramu**.

Amakaramu ni umunani.

a. Marebe arakora iki?

b. Marebe arabara iki?

c. Amakaramu ni angahe?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Mama aranika amamera

Mama aranika **amamera**.

Inuma iriruka mu mamera.

Inuma **iramena** amamera.

Mama arirukana inuma.

a. Mama aranika iki?

b. Mama arirukana iki?

8. Andika ingombajwi **m** nto mu ikayi yawe.

m m m m m m m m m

9. Andika ingombajwi **M** nkuru mu ikayi yawe.

M M M M M M M M M

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

mi	mu	mo	ma	me
ni	nu	no	na	ne

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

Mirimo amamera amano emera umurimo

12. Uzurisha umwe mu migemo ikurikira wandike ijambo.

a.	a _ kara	mi	ma	mu
b.	i _ rimo	mo	mi	mu
c.	kara _	mi	mo	me

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Bunani abana na Nakure.

Isuzuma risoza umutwe wa gatatu

1. Soma amagambo akurikira.

akamaro

umurimo

inuma

umunani

umubiri

2. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Mirimo na Barame

Mirimo na Barame barakora **imirimo**.

Mirimo na Barame barakubura.

Mirimo na Barame **barakama**.

a. Mirimo na Barame bakora iki?

b. Mirimo na Barame barakama?

3. Andika ingombajwi **n** na **m** nto mu ikayi yawe.

n n n n m m m m

4. Andika ingombajwi **N** na **M** nkuru mu ikayi yawe.

N N N N M M M M

5. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

ni	nu	no	na	ne
mi	mu	mo	ma	me

6. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

1. ika → rimo
2. imi → ramu
3. ama → riba

7. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike.

- a. mu-ka-u-ra
- b. no-a-ma
- c. ki-i-mi-no

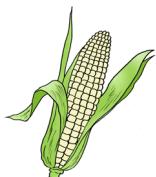
8. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Mirimo na marume barakama.

Ingombajwi g / G

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **g**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **g / G**.

g**G**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
g	gi	gu	go	ga	ge

4. Soma amagambo akurikira.

umugore

Kagabo

umugani

ukuguru

amagi

5. Soma interuro ikurikira.

Kura amaguru ku mugina.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Imegeri ku mugina

Gaga na Gakire barareba **umugina**. Umugina uri mu migano. Umugina ugira **imegeri**.

a. Gaga na Gakire barakora iki?

b. Umugina ugira iki?

7. Andika ingombajwi **g** nto mu ikayi yawe.

g
2
↓

g g g g g g g g g g g

8. Andika ingombajwi **G** nkuru mu ikayi yawe.

G

G G G G G G G G G G

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	umu _ ani	g	m	r
b.	_ akuru	e	G	r

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

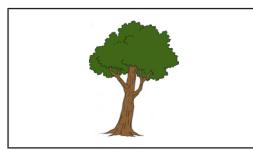
Umugina ugira imegeri.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **g**.

2. Huza ingombajwi **g** n'ishusho irimo ijwi **g**.

g

3. Soma imigemo ikurikira.

go

gu

ge

gi

ga

4. Soma amagambo akurikira.

umugen

ikigoroba

umugabo

umugi

urugo

5. Soma interuro ikurikira.

Abana barabagara ibigori.

Ibigori biri mu kigega.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Mugabo na Mugeni

Mugabo na Mugeni baba ku Kigeme.

Barabagara ibigori.

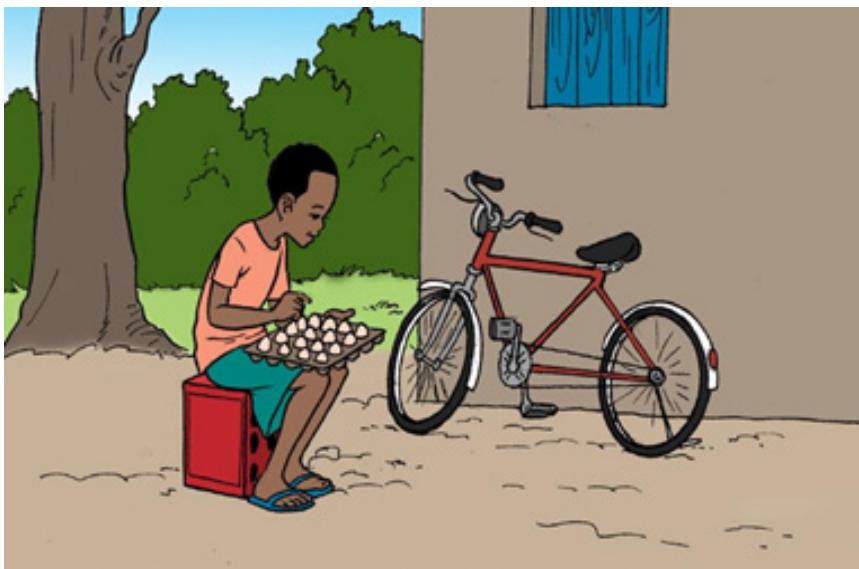
Baragaruka mu rugo **nimugoroba**.

a. Mugabo na Mugeni baba ku Kigeme?

b. Mugabo na Mugeni barakora iki?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Gakuru agemura amagi

Gakuru arabara amagi.

Gakuru abika amagi abiri mu **kibo**

Gakuru **agemura** amagi ku igare.

a. Gakuru arabara iki?

b. Gakuru agemura amagi ku ki?

c. Gakuru abika amagi angahe?

8. Andika ingombajwi **g** nto mu ikayi yawe.

g g g g g g g g g

9. Andika ingombajwi **G** nkuru mu ikayi yawe.

G G G G G G G G G

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

gi	gu	go	ga	ge
mi	mu	mo	ma	me

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

igare

urugo

Kagabo

Gaga

urugi

12. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. uku

ri

b. igika

guru

c. i

gare

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Gakuru arabara amagi.

Ingombajwi y / Y

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **y**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **y** / **Y**.

y**Y**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
y	yi	yu	yo	ya	ye

4. Soma amagambo akurikira.

Yobu

ikiyaga

umuyaga

amayugi

uruyuki

5. Soma interuro ikurikira.

Yuriyana yagiye ku kiyaga.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Yakobo na Yuriya

Yakobo na Yuriya bagiye ku kiyaga. Bakigerayo babona **uruyuki**. Yakobo na Yuriya bariruka. Uruyuki **ruraguruka**.

a. Yuriya na Yakobo bagiye ku kiyaga?

b. Kuki Yakobo na Yuriya biruka?

7. Andika ingombajwi **y** nto mu ikayi yawe.

y

y y y y y y y y y

8. Andika ingombajwi **Y** nkuru mu ikayi yawe.

Y

Y Y Y Y Y Y Y Y Y

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	umu _ aga	y	r	n
b.	_ akobo	g	r	Y

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Yakobo na Yuriya bagiye ku kiyaga.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **y**.

2. Huza ingombajwi **y** n'ishusho irimo ijwi **y**.

y

3. Soma imigemo ikurikira.

yo

yo

yu

ye

yi

4. Soma amagambo akurikira.

Yona

ikayi

umuyaga

akayira

ikiyaga

5. Soma interuro ikurikira.

Yeremiya arereka Yuriyana akayira.

Yakobo yaguriye Yona amayugi

Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Amayugi

Meraniya yaguriye Yuriyana na Yobu **amayugi**.

Yobu arayabara abona amayugi ane.

Yuriyana **abika** amayugi abiri.

a. Ni iki Meraniya yaguriye Yobu na Yuriyana?

b. Yobu abara amayugi abona angahe?

c. Yuriyana abika amayugi angahe?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Mariyana na Yona

Mariyana na Yona bagiye ku **kiyaga**.

Akayaga kari gake.

Mariyana areba uko Yona aroba.

Nuko Mariyana yiga **kuroba**.

a. Mariyana na Yona bagiye ku kibuga?

b. Mariyana areba iki?

8. Andika ingombajwi **y** nto mu ikayi yawe.

y y y y y y y y y

9. Andika ingombajwi Y nkuru mu ikayi yawe.

Y Y Y Y Y Y Y Y

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

yi	yu	yo	ya	ye
gi	gu	go	ga	ge

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

umuyaga

ikiyaga

Yobu

akayira

ikayi

12. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. i-yi-bi-ra

b. ra-a-yi-ka

c. ra-ku-yo

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Yuriyana na Yona bagiye ku kiyaga.

Ingombajwi t / T

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **t**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **t** / **T**.

t**T**

3. Soma imigemo ikurikira.

•	i	u	o	a	e
t	ti	tu	to	ta	te

4. Soma amagambo akurikira.

urutoki

ibiti

amateke

itara

gatatu

5. Soma interuro ikurikira.

Gatete aratera ibiti.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Tito na Teta

Tito na Teta baratera ibiti. Tito aratera ibiti bibiri. Teta aratera ibiti bitatu. Tito na Teta baratera ibiti bitanu. Tito na Teta baratera **imitini**.

- a. Tito na Teta baratera iki?
- b. Teta aratera ibiti bingahe?
- c. Tito na Teta baratera ibiti bingahe?

7. Andika ingombajwi **t** nto mu ikayi yawe.

t t t t t t t t t

8. Andika ingombajwi **T** nkuru mu ikayi yawe.

T T T T T T T T T

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_ ito	e	T	a
b.	umu_ ima	i	b	t

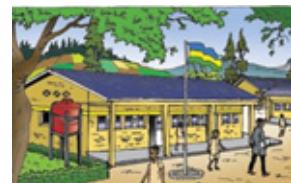
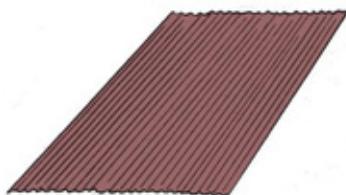
10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Tito na Teta baratera ibiti.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **t**.

2. Huza ingombajwi **t** n'ishusho irimo ijwi **t**.

t

3. Soma imigemo ikurikira.

to

ta

te

ti

tu

4. Soma amagambo akurikira.

umutuku

igitaramo

ibati

umutemeri

5. Soma interuro ikurikira.

Timote aratonora ibitoki.

Tito aragotomera umutobe.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Karibata aratera ibiti

Karibata atuye mu **Mutara**.

Karibata atera ibiti.

Karibata yateye ibiti bitanu.

Ibiti yateye ni **bitobito**.

a. Karibata atuye mu Mutara?

b. Karibata atera iki?

c. Bara ibiti Karibata yateye.

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Torero na Tetero

Torero ateka amata agace ka **ritiro**.

Tetero ateka **amateke** ibiro bibiri.

Torero na Tetero bakata ibirayi.

Torero na Tetero ubu baratonora igitoki.

a. Torero ateka iki?

b. Torero na Tetero ubu barakora iki?

c. Tetero ateka **amateke** angana iki?

8. Andika ingombajwi **t** nto mu ikayi yawe.

t t t t t t t t t

9. Andika ingombajwi **T** nkuru mu ikayi yawe.

T T T T T T T T T

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

ti	tu	to	ta	te
yi	yu	yo	ga	ye

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

urutoki

umutuku

umutobe

ibati

12. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. umu

tebo

b. igi

yira

c. aka

ti

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Torero na Tetero baratonora igitoki.

Ingombajwi z / Z

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **z**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **z** / **Z**.

z**Z**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
z	zi	zu	zo	za	ze

4. Soma amagambo akurikira.

izuba

uruziga

Zakariya

ikizere

ikibazo

5. Soma interuro ikurikira.

Amazi meza ari ku meza.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Zita ku kiraro

Zita ari ku kiraro. Ikiraro ni **metero** umunani.

Zita arota izuba areba **umugezi**. Zita aritegerezza amazi.

- a. Zita ari ku ki?
- b. Ikiraro ni metero zingahe?
- c. Zita aritegerezza iki?

7. Andika ingombajwi **z** nto mu ikayi yawe.

z z z z z z z z z z

8. Andika ingombajwi **Z** nkuru mu ikayi yawe.

z z z z z z z z z z

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	<u>_ akayo</u>	a	r	z
b.	<u>iki _ ere</u>	z	t	y

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Zita azoga ayo mazi meza.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **z**.

2. Huza ingombajwi **z** n'ishusho irimo ijwi **z**.

Z

3. Soma imigemo ikurikira.

zu

za

zi

zo

ze

4. Soma amagambo akurikira.

Keza

imizi

zeru

uryuzi

umuzamu

5. Soma interuro ikurikira.

 Zirikana aroza ameza.

Izere arubaka uruzitiro.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Azera na Zigama

Azera na Zigama bateye **uruyuzi**.

Azera na Zigama bazana amazi ku ruyuzi.

Uruyuzi ruzana **imizi** itanu.

Uruyuzi ruzana utubuto dutatu.

a. Azera na Zigama baratera iki?

b. Azera na Zigama barazana iki ku ruyuzi?

c. Uruyuzi ruzana utubuto tungahe?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Abana beza

Mariza na Zitoni ni abana beza.

Mariza na Zitoni bagiye i Zaza **nimugoroba**.

Baguriye Zirikana amata meza.

Zirikana akeneye **umutozo**.

- a. Mariza na Zitoni baguze iki?
- b. Baguriye Zirikana amata ameze ate?
- c. Zirikana akeneye iki?

8. Andika ingombajwi **z** nto mu ikayi yawe.

z z z z z z z z z

9. Andika ingombajwi Z nkuru mu ikayi yawe.

Z Z Z Z Z Z Z Z

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

zi	zu	zo	za	ze
yi	yu	yo	ga	ye

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

uruziga

amazuru

ikiziba

Keza

zeru

12. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike.

a. mu-u-zi

b. ki-i-ba-zi

c. zi-u-to-ru

13. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Mariza na Zitoni bagiye i Zaza.

Isuzuma risoza umutwe wa kane

1. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

gi	gu	go	ga	ge
yi	yu	yo	ga	ye
ti	tu	to	ta	te
zi	zu	zo	za	ze

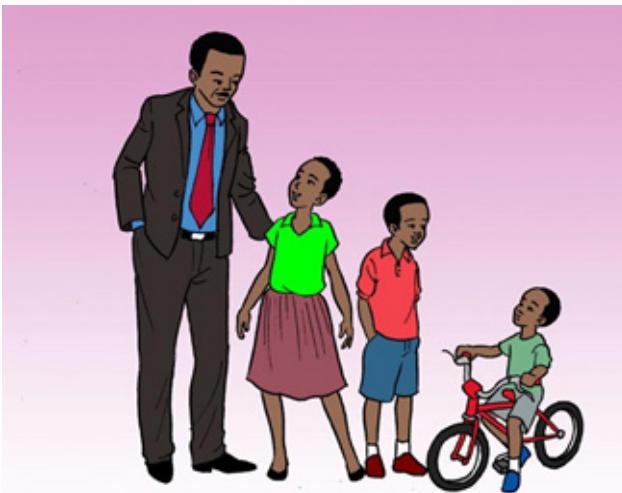
2. Soma amagambo akurikira.

amayugi   ikigega   ikibaya   ikiyaga   umuyaga
uruziga   urutozi   amazi   ikibiriti   umutima

3. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Abana ba Mugabo

Abana ba Mugabo ni batatu.

Kamana ni **mukuru** kuri Narame.

Yuriyana ni muto kuri Narame.

Kamana **aruta** Narame na Yuriyana.

a. Abana ba Mugabo ni batanu?

b. Narame aruta Yuriyana?

4. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Gahizi na Mugeni

Gahizi na Mugeni **batuye** ku Mugina.

Gahizi na Mugeni bagiye kugura amagi.

Amagi **bayagemura** mu mugi.

a. Gahizi na Mugeni batuye ku Mugina?

b. Gahizi na Mugeni bagemura iki?

5. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Gutera ibiti

Tereza na Timote bateye ibiti bine.

Ibiti bizana imizi ikomeye.

Tereza na Timote **barabibagara**.

Ibiti bizana amababi meza.

a. Tereza na Timote bateye iki?

b. Tereza na Timote bateye ibiti bingahe?

c. Tereza na Timote bakorera iki ibiti?

6. Andika ingombajwi **g** na **y** nto mu ikayi yawe.

g g g g y y y y

7. Andika ingombajwi **G** na **Y** nkuru mu ikayi yawe.

G G G G Y Y Y Y

8. Andika ingombajwi **t** na **z** nto mu ikayi yawe.

t t t t z z z z

9. Andika ingombajwi **T** na **Z** nkuru mu ikayi yawe.

T T T T Z Z Z Z

10. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. zo-u-tu-mu

b. ga-ya-ki-i

c. ru-u-zi-yu

11. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Amagi bayagemura mu mugi.

Ingombajwi h / H

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **h**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **h / H**.

h

H

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
h	hi	hu	ho	ha	he

4. Soma amagambo akurikira.

igihugu

Higiro

umuhamari

amahane

amahoro

5. Soma interuro ikurikira.

Muhire na Muhoza barakina.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Imegeri ku mugina

Mahoro na Higiro bariruka. Higiro **arahagira**.

Mahoro yaguye **arakomereka**. Higiro atabara
Mahoro aramuhoza.

- a. Mahoro na Higiro barakora iki?
- b. Higiro yakoze iki?

7. Andika ingombajwi **h** nto mu ikayi yawe.

8. Andika ingombajwi **H** nkuru mu ikayi yawe.

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	umu _ igo	k	h	a
b.	_ iganiro	y	a	H

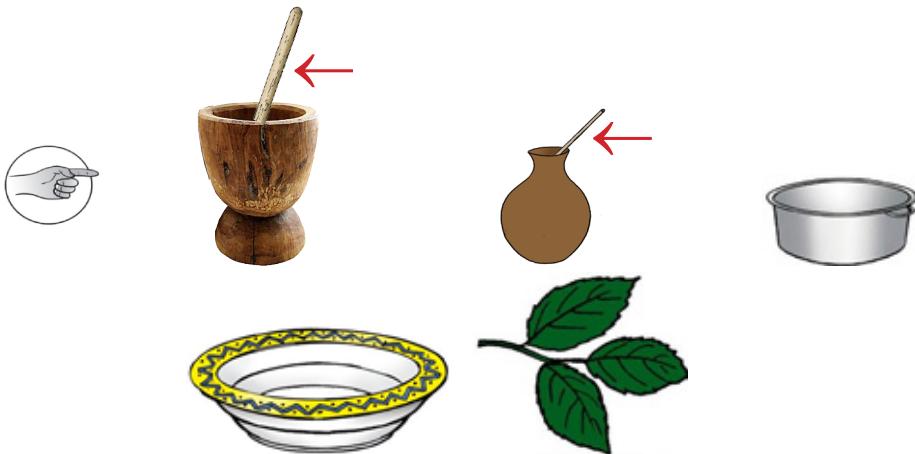
10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

neza - ikizamini - Muhizi - yakoze.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **h**.

2. Huza ingombajwi **h** n'ishusho irimo ijwi **h**.

3. Soma imigemo ikurikira.

hu

ho

ha

he

hi

4. Soma amagambo akurikira.

imuhira

umuharuro

ihene

igihuru

guhaha

5. Soma interuro ikurikira.

 Muhizi yariye arahaga.

Muhoza yaguze ibihaza.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Bahati na Buhoro

Bahati yiga ku Kamuhoza. Buhoro yiga i Kirehe. Bahati na Buhoro **bahurira** imuhira. Bakora **imirimo** iboroheye nimugoroba.

a. Bahati yiga he?

b. Bahati na Buhoro bahurira he?

c. Bakora imirimo iboroheye gihe ki?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Muhire na Muhoza

Muhire na Muhoza barakina umugozi. Haruna ageze imuhira. Muhire na Muhoza **bahagarika** gukina. Haruna **arabahobera**.

a. Muhire na Muhoza bakina iki?

b. Haruna yahobeye Muhire na Muhoza ageze he?

8. Andika ingombajwi **h** nto mu ikayi yawe.

h h h h h h h h h

9. Andika ingombajwi **H** nkuru mu ikayi yawe.

H H H H H H H H H

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

zi	zu	zo	za	ze
hi	hu	ho	ha	he

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

umuhari

Higiro

ihene

igihuru

imuhira

12. Tondeka neza imigemo ikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. ma - i - he

b. ro - Hi - gi

c. ha - mu - he - u

13. Tondeka neza amagambo akurikira ukore interuro, uzandike.

a. Higiro - ihene - yaguze.

b. ibihaza - Gahigi - yateye.

Ingombajwi s / S

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **s**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **s** / **S**.

s**S**

3. Soma imigemo ikurikira.

A small icon of a person reading a book.	i	u	o	a	e
s	si	su	so	sa	se

4. Soma amagambo akurikira.

isoko

amaso

isi

isake

isaro

5. Soma interuro ikurikira.

Samusoni atoza Sara gusoma.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Susuruka na Musoni

Susuruka na Musoni barasoma ibitabo. Mu bitabo harimo **amasomo** biga. Mu masomo biga harimo kugira isuku. Bazi gusukura **amasorori**.

- a. Susuruka na Musoni barakora iki?
- b. Susuruka na Musoni bazi gukora iki?

7. Andika ingombajwi **s** nto mu ikayi yawe.

S

s s s s s s s s

8. Andika ingombajwi **S** nkuru mu ikayi yawe.

S

S S S S S S S S

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_ ehene	S	h	o
b.	isa _ a	i	s	h

10. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uyandike.

Masabo - amasaka - arasarura.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **s**.

2. Huza ingombajwi **s** n'ishusho irimo ijwi **s**.

S

3. Soma imigemo ikurikira.

si

sa

se

su

so

4. Soma amagambo akurikira.

isaha

isuku

isuka

isomo

isaso

5. Soma interuro ikurikira.

 Sabana aragaburira Suzana ibisusa.
Sugira asoroma isogi.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Masabo na Musine

Masabo na Musine bakora **isuku**.

Bamesera amasogisi mu mabase abiri.

Banika amasogisi ku mugazi.

Basukura aho barara.

Bagasasira Gihozo **uburiri**.

a. Masabo na Musine bakora ki?

b. Masabo na Musine bamesera mu mabase angahe?

c. Ni he Masabo na Musine basukura?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Sugira na Sara

Sugira na Sara **basukura** amasorori atatu.

Boza amasahane umunani.

Barayahanagura bakayahereza Suzana.

Suzana abika amasahane ahantu hasukuye.

a. Sugira na Sara barasukura iki?

b. Sugira na Sara boza amasahane angahe?

c. Suzana abika amasahani he?

8. Andika ingombajwi **s** nto mu ikayi yawe.

s s s s s s s s

9. Andika ingombajwi **S** nkuru mu ikayi yawe.

S S S S S S S S

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

si	su	so	sa	se
hi	hu	ho	ha	he

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

amaso

isake

isi

isahani

isosí

12. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. ni-Sa-mu-so

b. go-u-se-mu

c. a-so-ma

13. Tondeka neza aya magambo ukore interuro uzandike.

a. Mu - kigega -Samusoni -amasaka - arasuka.

b. Sara - Suzana - amasogisi - arasaba.

Ingombajwi v/ V

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **v**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **v** / **V**.

v**V**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
v	vi	vu	vo	va	ve

4. Soma amagambo akurikira.

save

uruvu

ivomo

vareriya

ivi

5. Soma interuro ikurikira.

Vumiriya aravuza abana be.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Verena mu ivatiri

Nimugoroba Verena **yababaraga** ku ivi. Saveri amuvuza ku ivuriro. Bataha mu ivatiri ya Sirivani. Ivatiri ni ubururu. Bageze mu rugo bavuza ihoni. Ivona arabakira **abavurugira** ikivuguto.

- a. Verena yababaraga he?
- b. Iyatiri ya Sirivani isa ite?
- c. Ivona yabavurugiye iki?

7. Andika ingombajwi **v** nto mu ikayi yawe.

1   2

v v v v v v v v v

8. Andika ingombajwi **v** nkuru mu ikayi yawe.

1   2

V V V V V V V V V

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_ erena	e	v	h
b.	i _ atiri	s	h	v

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Verena - ikivuguto - aravuruga.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **v**.

2. Huza ingombajwi **v** n'ishusho irimo ijwi **v**.

V

3. Soma imigemo ikurikira.

vu

vo

va

vi

ve

4. Soma amagambo akurikira.

ivatiri

umuvumu

ikivi

ivubi

ivu

5. Soma interuro ikurikira.

Vesitina avugira abana bavukana ubumuga.

Vumiriya avura abana.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Uruvu ku kivovo

Muvara na Vareriya bakinaga.

Babona **uruvu** ku **kivovo**.

Burira umuvumu bavuza akaruru.

Haza Saverina ubaza imivure mu mivumu.

Akura uruvu ku kivovo.

Muvara na Vareriya basubira gukina.

a. Uruvu ruri ku ki?

b. Kuki Muvara na Vareriya bavuza akaruru?

c. Saverina abaza imivure mu ki?

7. Andika ingombajwi **v** nto mu ikayi yawe.

v v v v v v v v

8. Andika ingombajwi nkuru mu ikayi yawe.

V V V V V V V V

9. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

vi	v <u>u</u>	vo	va	ve
si	su	so	sa	se

10. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

Save

umuvu

ivuriro

ivatiri

ikivi

11. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. uru

vuzi

b. imi

bavu

c. aba

vumu

12. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uzandike.

a. yaguze - Veronika - umubavu

b. ku - bari - Abavuzi - ivuriro

c. meza - kivamo - amavuta - Ikivuguto

Isuzuma risoza umutwe wa gatanu

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Venusiti na Veronika

Veronika avuye kuvoma.

Abona **umutavu** uvuye mu kiraro.

Ahamagara Venusiti aha umutavu **imivumu**.

Asukira umutavu amazi mu muvure.

Veronika yitegereza uko Venusiti yita ku mutavu.

a. Veronika avuye he?

b. Ni iki Venusiti aha imivumu?

2. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Herena na Samusoni

Herena na Samusoni ni abana ba Viviyana.

Herena avuye ku isoko kugura avoka.

Samusoni avuye ku **iriba** kuvoma amazi.

Viviyana yasigaye **avuga** ubugari.

Abana be bakora imirimo neza.

Viviyana arababona bikamunezeza.

a. Herena yaguze avoka he?

b. Viviyana yasigaye akora iki?

3. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

hi	hu	ho	ha	he
si	su	so	sa	se
vi	vu	vo	va	te

4. Andika ingombajwi **v** nto mu ikayi yawe.

h h h s s s v v v

5. Andika ingombajwi **V** nkuru mu ikayi yawe.

H H H S S S V V V

6. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

- a. umu → bune
- b. isa → vomā
- c. ku → heha

7. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

- a. ibihaza - arasarura - Muvara.
- b. akubura - Vanesa - vuba - umuharuro.
- c. ikivuguto - Verena - araha - Saveri.

Ingombajwi w / W

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **w**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **w / W**.

w

W

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
w	wi	wu	wo	wa	we

4. Soma amagambo akurikira.

ibaruwa

iwuwa

ikawa

Uwera

iwe

5. Soma interuro ikurikira.

Wihohtera Uwera na Wibabara.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Wibabara na Werarisi

Wibabara na Werarisi bateye **ikawa** ijana.
Wibabara na Werarisi bakorera ikawa zabo.
Ikawa yera ububuto butukura. Hari igihe bagiye
gusura Muvara Iwawa. Bamuha **ibaruwa**
arayisoma.

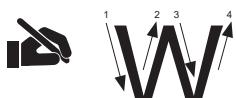
- a. Wibabara na Werarisi bateye iki?
- b. Bateye ikawa zingahe?
- c. Ikawa yera ububuto busa bute?

7. Andika ingombajwi **W** nto mu ikayi yawe.

w w w w w w w w w

8. Andika ingombajwi **W** nkuru mu ikayi yawe.

W W W W W W W

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	ika _ a	e	w	h
b.	_ erarisi	a	h	W

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Uwimana arasoroma _____.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **w**.

2. Huza ingombajwi **w** n'ishusho irimo ijwi **w**.

W

3. Soma imigemo ikurikira.

wo

wa

wi

we

wu

4. Soma amagambo akurikira.

Kawera

Wihohotera

ibaruwa

ikawa

iwabo

5. Soma interuro ikurikira.

 Uwera arahoza Uwimana wahohotewe.
Wibabara ataka amawuwa iwabo.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Uwimana na Wihogora

Uwimana yavuye gusura Wihogora.

Uwimana abona uruvu ku ikawa.

Uwimana yahise ataha yihuta.

Abona Uwizeye akubita Uwase.

Uwimana **atabara** Uwase **aramuhoza**.

- a. Uwimana yari avuye he?
- b. Uwimana yabonye iki ku ikawa?
- c. Uwimana yakoreye iki Uwase?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Kawera na Werarisi

Kawera na Werarisi ni abana ba Izabayo.
Izabayo atoza abana be babiri imirimo.
Werarisi arataka **amawuwa** mu **mavazi** ane.
Werarisi na Kawera bategura neza iwabo.

- Ni iki Izabayo atoza abana be?
- Abana ba Izabayo ni bangahe?
- Werarisi arataka amawuwa mu mavazi angahe?

8. Andika ingombajwi **w** nto mu ikayi yawe.

w w w w w w w w w

9. Andika ingombajwi **W** nkuru mu ikayi yawe.

 W W W W W W W

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

wi	wu	wo	wa	we
vi	vu	vo	va	ve

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

ibaruwa

iwawa

Uwera

ibaruwa

ikawa

12. Tondeka neza imigemo ikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. ma-U-na-wi

b. bo-i-wa

c. wi-we-ri

13. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro uzandike.

iwabo, imirimo, Wihogora

a. ----- atera amawuwa.

b. Wibabara yasubiye ----- .

Ingombajwi c / C

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **c**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **c / C**.

c**C**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
c	ci	cu	co	ca	ce

4. Soma amagambo akurikira.

ico

icumu

igiciro

umuceri

igiceri

5. Soma interuro ikurikira.

Umukecuru aratora umuceri.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Gicari na Cacana

Gicari na Cacana bicaye ku muce. Mukecuru arabacira umugani. Mukecuru atuye mu Kagari Gacaca. Gicari aracana **igicaniro**. Cacana **aracucuma** ibirayi. Gicari arateka umuceri ucagase.

- a. Gicari na Cacana bicaye he?
- b. Mukecuru atuye he?
- c. Gicari aracana iki?

7. Andika ingombajwi **c** nto mu ikayi yawe.

c c c c c c c c c

8. Andika ingombajwi **C** nkuru mu ikayi yawe.

C C C C C C C C

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	umu_uruzi	w	r	c
b.	igi_eri	g	c	b

10. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uyandike.

Umukecuru yaguze _____ku Kicukiro.

Ingombajwi d / D

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **d**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **d / D**.

d

D

3. Soma imigemo ikurikira.

ⓘ	i	u	o	a	e
d	di	du	do	da	de

4. Soma amagambo akurikira.

idebe

umuduri

dodo

data

iduka

5. Soma interuro ikurikira.

Dativa aratotora dodo.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Dorote yayaguze utudenesi

Doroteya yagiye ku maduka. Agura utudenesi tune. Yahaye Muhamedи ududenesi tubiri. Doroteya asigarana tubiri. Doroteya na Muhamedи baradusuye turakina. Muhamedи yatuzaniye umuduri. Doroteya na Muhamedи baceka umudihi.

- a. Doroteya yagiye he?
- b. Doroteya yaguze utudenesi tungahe?
- c. Muhamedи yatuzaniye iki?

7. Andika ingombajwi **d** nto mu ikayi yawe.

d d d d d d d d d

8. Andika ingombajwi **D** nkuru mu ikayi yawe.

D D D D D D D D D

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	umu_ozи	a	d	w
b.	_ina	k	m	D

10. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uyandike.

Doroteya na Muhamedи baraceka ____.

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **c** cyangwa **d**.

2. Huza ingombajwi **c** cyangwa **d** n'ishusho irimo ijwi **c** cyangwa **d**.

C

D

3. Soma imigemo ikurikira.

ci

ce

cu

co

ca

da

do

du

de

di

4. Soma amagambo akurikira.

ico

dodo

igiciro

iduka

umuduri

5. Soma interuro ikurikira.

 Doroteya agira umuco wo gusoma.
Domina acuruza amadegede.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Macari na Dariya

Macari yagiye gusura Dariya ku Kicukiro.

Macari amuzanira ubudodo.

Dariya amutekera **dodo**.

Dariya na Macari bagiye ku maduka.

Baguzeyo **imidaho** itatuyogucucuma amadegede.

a. Macari yagiye gusura Dariya he?

b. Dariya yamutekeye iki?

c. Baguze imidaho ingahe?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Gicari ku isoko

Gicari yagiye kugura dodo ku isoko.

Agezeyo asuhuza Domina amusaba dodo.

Domina amuha utudodo **dutoto** arataha.

Izo dodo Gicari yaziguze **ibiceri** icumi.

a. Gicari yaguze iki ku isoko?

b. Domina yahaye Gicari utudodo tumeze dute?

c. Izo dodo Gicari yaziguze ibiceri bingahe?

8. Andika ingombajwi **c** na **d** nto mu ikayi yawe..

c d d c d c c d d d

9. Andika ingombajwi **C** na **D** nkuru mu ikayi yawe.

C C D C D D C C

10. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

ibiceri

igicuma

amadegede

urudodo

11. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. idu ceri

b. gu ka

c. umu ceza

12. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro uzandike.

radiyo, Domina, bucura, kugura.

 Gicari ni we _____ iwabo.

Ku iduka bacuruza _____ .

13. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uzandike.

 amuha - umucuruzi - imidaho.

a. Gicari - ku - isoko - dodo - yaguze.

b. yamuhaye - Data - ibiceri - bitanu.

Isuzuma risoza umutwe wa gatandatu

1. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

wi	wu	wo	wa	we
ci	cu	co	ca	ce
di	du	do	da	de

2. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Ni bibi kuvuna abana

Uwera yagiye gusura Werarisi yikoreye **igicuba**.

Agera ku iduka aho Macari acururiza ananiwe.

Macari areka gucuruza amadegede atura Uwera.

Wihogora udoderaku iduka amuha umuce aricara.

Macari abuza uwera igicuba **kiremereye**.

a. Uwera yagiye gusura Werarisi yikoreye iki?

b. Wihogora adodera he?

3. Andika ingombajwi **w** nto n'inkuru mu ikayi yawe.

w w w w

W W W W

4. Andika ingombajwi **c** nto n'inkuru mu ikayi yawe.

c c c c

C C C C

5. Andika ingombajwi **d** nto n'inkuru mu ikayi yawe.

d d d d

D D D D

6. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro uzandike.

Igicuba, ubudodo, amawuwa.

a. Donatirayaguze _____ abohamo amasogisi.

b. _____ kibika amata.

c. Dariya yateguye _____ meza.

7. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. Yiga - Wihogora - Iwawa.

b. mu - Bucura - yaguze - iduka - radiyo.

c. aracuruza - Didasi - amadegede.

Ingombajwi f / F

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **f**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **f / F**.

f

F

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
f	fi	fu	fo	fa	fe

4. Soma amagambo akurikira.

Fatuma

ifoto

ifu

ifuro

ifi

5. Soma interuro ikurikira.

Furaha afite amafi manini.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Furaha na Damasi

Furaha yagiye kugura **ifarini**. Ahura na Dativa afite amafi mu ibase. Dativa aha Furaha amafi abiri. Furaha ageze iwe ateka amafi mu isafuriya. Furaha agotomera **umuфа** anezerewe.

- a. Furaha yagiye kugura iki?
- b. Dativa yahaye Furaha amafi angahe?
- c. Furaha ageze mu rugo yakoze iki?

7. Andika ingombajwi **f** nto mu ikayi yawe.

f f f f f f f f f

8. Andika ingombajwi **H** nkuru mu ikayi yawe.

F F F F F F F F F

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

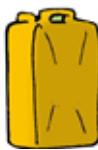
a.	igi _ u	r	f	d
b.	_ uraha	d	w	F

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

 birakomera - ifi - Kuroba.

Ingombajwi j / J

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **j**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **j** / **J**.

j**J**

3. Soma imigemo ikurikira.

j

i

u

o

a

e

ji**ju****jo****ja****je**

4. Soma amagambo akurikira.

ijuru**ijoro****ijeri****ejo****ijana**

5. Soma interuro ikurikira.

Mujiji yororeye ihene i Jabana.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Joriji mu gikoni

Joriji yogeje amajerikani abiriabikamo amazi.

Amaze kuyoza ateka amafi. Ategura **imateja** mu isafuriya nini. **Nijoro** yatumiye Jani ku meza baraganira. Joriji na Jani baranezerewe.

- a. Ni iki Joriji abikamo amazi?
- b. Joriji yogeje amajerikani angahe?
- c. Ni iki Joriji yateguye?

7. Andika ingombajwi **j** nto mu ikayi yawe.

j
↓
^

j j j j j j j j

8. Andika ingombajwi **J** nkuru mu ikayi yawe.

J

J J J J J J J J

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	imite _ a	k	j	w
b.	_ uru	s	y	J

10. Andika interuro ikurikira mu ikayi yawe.

Jani - ku - arareba - ijuru.

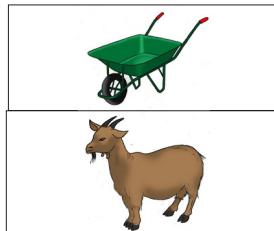
Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **f** cyangwa **j**.

2. Huza ingombajwi **f** cyangwa **j** n'ishusho irimo ijwi **f** cyangwa **j**.

f
j

3. Soma imigemo ikurikira.

fi	jo	fu	ju	fa
ja	fe	je	fo	ji

4. Soma amagambo akurikira.

ijuru   Fatuma   ifoto   ejo   ifuro

5. Soma interuro ikurikira.

Janine na Fatuma barafura amajipo.

Furaha afite ibijigo bijegajega.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Jabo ateka neza

Jabo afite isafuriya atekamo.

Ku meza hari akajerikani karimo amavuta.
Akatira imiteja ku isahani.
Ateka amafi mu isafuriya.
Jabo aha Furaha umufa.
Furaha **awuhuta anezerewe**.

- a. Ni iki Jabo atekamo amafi?
- b. Ni hehe Jabo akatira imiteja?

8. Andika ingombajwi **f** na **j** nto mu ikayi yawe..

 f j f j f j f j f j

9. Andika ingombajwi **F** na **J** nkuru mu ikayi yawe.

 F J F J F J F J

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

		fi	fu	fo	fa	fe
		ji	ju	jo	ja	je

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

 isafuriya   **ijuru**   **ijerekani**   **ifarasi**

11. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

 i-ru-ju   **fo-i-to**   **ri-Jo-ji**

12. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uzandike.

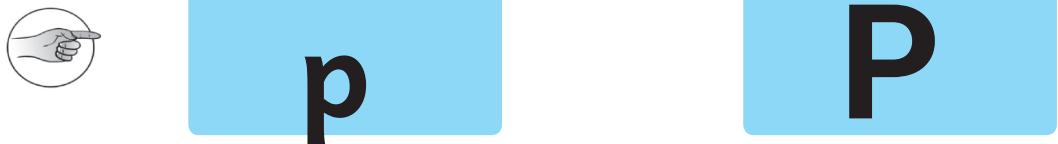
 abageni - arafotora - Gafuku

Ingombajwi p / P

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **p**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **p / P**.

3. Soma imigemo ikurikira.

看书	i	u	o	a	e
p	pi	pu	po	pa	pe

4. Soma amagambo akurikira.

5. Soma interuro ikurikira.

看书. Ipushi irurira ipapayi.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Ipusi ya Poponi na Jabiro

Poponi na Jabiro boroye ipusi iwabo. Ipusi ya Poponi na Jabiro yuriye ipera. **Ipusi** ya Poponi na Jabiro yitegereje **amapera**. Nuko Poponi ayiha amapera. Ipusi iranezerewe.

- a. Poponi na Jabiro bororeye he ipusi?
- b. Ni iki Poponiyahaye ipusi?

7. Andika ingombajwi **p** nto mu ikayi yawe.

8. Andika ingombajwi **P** nkuru mu ikayi yawe.

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	_ etero	r	f	P
b.	igi _ esu	j	p	f

10. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uyandike.

 umurizo - ipusi - ifite

Ingombajwi I / L

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **I**.

2. Erekana kandi usome ingombajwi **I / L**.

I**L**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
I	li	lu	lo	la	le

4. Soma amagambo akurikira.

Silasi

Leta

Repubulika

Lusaka

Lome

5. Soma interuro ikurikira.

Kigali ni umugi munini.

Kalisa atuye i Kigali.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Kalisa atuye i Jali

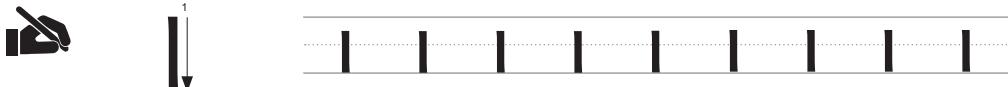

Kalisa na Penina batuye ku musozi wa Jali. Umusozi wa Jali **uhererereye** muri Kigali. Hari ibiti birebire bizana **umuyaga**. Kigali ni umugi munini. Kalisa na Penina baba heza.

a. Umusozi wa Jali uhererereye he?

b. Kigali ni iki?

7. Andika ingombajwi **I** nto mu ikayi yawe.

8. Andika ingombajwi **L** nkuru mu ikayi yawe.

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

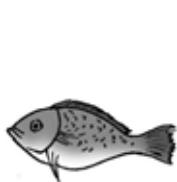
	a. Kiga _ i	p	f	
	b. _ eta	v	j	

10. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uyandike.

 atuye - i - Kalisa - Kigali

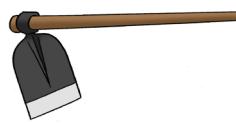
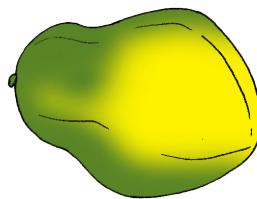
Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **p** cyangwa **I**.

2. Huza ingombajwi **p** cyangwa **I** n'ishusho irimo ijwi **p** cyangwa **I**.

p

3. Soma imigemo ikurikira.

pu

pi

pe

po

pa

li

la

lo

le

lu

4. Soma amagambo akurikira.

ipata

Kigali

ipapayi

Leta

igipupe

5. Soma interuro zikurikira.

 Papiyasi atuye kuri Jali.
Leta yacu ifite ikicaro i Kigali.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

 Baguze amapera

Papiyasi na Penina bagiye i Kigali.

Papiyasi na Penina baguze amapera.

Baguriye Piyo umupira wo gukina.

Babipakiye ku **ipikipiki**.

Bicara ku ipikipiki barataha.

Bageze mu rugo baha Piyo umupira.

a. Papiyasi na Penina bagiye he?

b. Papiyasi na Penina baguriye iki Piyo?

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Karoli afite ipusi

Karoli afite ipusi. Ipusi ye ayiha amata.

Karoli afata ipusi ye neza.

Ayigaburira ku **ipanu**.

Ipusi ye imukurikira aho agiye hose.

a. Karoli afite iki?

b. Karoli afata ipusi ye ate?

8. Andika ingombajwi **p** na **l** nto mu ikayi yawe..

p l p l p l p

9. Andika ingombajwi **P** na **L** nkuru mu ikayi yawe.

L P P L L P P L L P

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

pi	pu	po	pa	pe
li	lu	lo	la	le

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

Repubulika

umupira

Piyo

Leta

12. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

a. amaso-Ipusi-manini-ifite

b. maremare-i-Kigali-Amazu-aba

c. Petero-umupira-aratera

13. Tondeka neza aya magambo ukore interuro, uyandike.

abageni - arafotora - Gafuku

Isuzuma risoza umutwe wa karindwi

1. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

fi	fu	fo	fa	fe
ji	ju	jo	ja	je
pi	pu	po	pa	pe
li	lu	lo	la	le

2. Soma amagambo akurikira.

ifiriti

umufuka

Silasi

ijerekani

Repubulika

3.. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Mutijima i Kigali

Mutijima yaje i Kigali **agemuye** amapera.
Abona Furaha afite amapera akuye i Jali.

Furaha yurira imodoka.

Mutijima amugeza i Kigali.

Abapagasi bapakurura amapera.

Furaha agurira Mutijima **amapata**.

Furaha ayapakira mu modoka.

Mutijima agura amabati yo kubakira ihene.

a. Mutijima yaje he?

b. Mutijima yaguze amabati yo kumara iki?

4. Andika ingombajwi **f** na **j** nto mu ikayi yawe.

f j f j f j f j f j

5. Andika ingombajwi **p** na **l** nto mu ikayi yawe..

p l p l p l p l

6. Tondeka neza iyi migemo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

a. umupira - akina - Mujiji

b. yariye - Firipo - amapapayi

c. afata - Umuporisi - umujura

Igihekane nd / Nd

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **nd**.

2. Erekana kandi usome igihkane **nd/ Nd**.

nd

Nd

3. Soma imigemo ikurikira.

i	u	o	a	e
nd	ndi	ndu	ndo	nda

4. Soma amagambo akurikira.

amatunda

ibendera

induru

indimu

indobo

5. Soma interuro ikurikira.

Itunda ni urubuto rufitiye umubiri akamaro.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Bateye indimu

Mukandori na Ndandari bateye indimu. Indimu zirera ziba **umuhondo**. Bakunda gukora umutobe mu ndimu. Ubutaha barifusa kuzatera **amatunda** atandatu. Amatunda na yo ni meza ku buzima.

- Mukandori na Ndandari bateye iki?
  - Indimu za Mukandori na Ndandari zareze zisa zite?
  - Ubutaha barifusa kuzatera amatunda angahe?
7. Andika mu ikayi yawe igihekane **nd** mu nyuguti nto.

nd nd nd nd nd

8. Andika mu ikayi yawe igihekane **Nd** gitangiwe n' inyuguti nkuru.

Nd Nd Nd Nd Nd

9. Uzurisha kimwe mu bihekane bikurikira, maze wandike ijambo.

a.	i _ ge	ndi	nda	nde
b.	_ ndahari	Nda	ndo	ndu

10. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze neza interuro, uyandike.

_____yandindiye indabo. (inanga, Ndereya)

Igihekane ng / Ng

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **ng**.

2. Erekana kandi usome igihekane **ng** / **Ng**.

ng

Ng

3. Soma imigemo ikurikira.

i	u	o	a	e
ng	ngi	ngu	ngo	nga

4. Soma amagambo akurikira.

ingoma

ingata

umuhungu

umurenge

ingiga

5. Soma interuro ikurikira.

Ingabire na Ngabo bararonga amatunda.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Basuye Sekuru

Ingabire na Ndori bagiye gusura sekuru. Sekuru yabaguriye ingofero. Yabahaye **ingoma** icumi zo kuvuza. Yabahaye **inanga** yo gucuranga. Ingabire acuranga inanga. Ndori avuza ingoma.

- a. Ingabire na Ndori bagiye he?
- b. Ndori na Ingabire, sekuru yabahaye ingoma zingahe?
- c. Ingabire acuranga iki?

7. Andika mu ikayi yawe igihekane **ng** mu nyuguti nto.

 ng ng ng ng ng

8. Andika mu ikayi yawe igihekane **Ng** gitangiwe n' inyuguti nkuru.

 Ng Ng Ng Ng Ng

9. Uzurisha kiimwe mu bihekane bikurikira, maze wandike ijambo.

a.	_ oga	nd	Ng	ng
b.	gucura _ a	ng	Ng	Nd

10. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze neza interuro, uyandike.

 zigendera mu kirere. (Indimu, indege)

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **nd** cyangwa **ng**.

2. Soma imigemo ikurikira.

i

u

o

a

e

nd

ndi

ndu

ndo

nda

nde

3. Soma amagambo akurikira.

icunga

amandazi

ibitunguru

indimu

ingano

4. Soma interuro ikurikira.

Kangabe na Ndamage baracuranga inanga.

Ngango agendera mu ndege.

5. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Basuye ingagi

Kangabe na Ngoga basuye **ingagi** mu birunga.
Mu rugendo bariye amafunguro meza.

Baguze imigati ibiri ikoze mu ngano.
Baguze amafi atanu yokeje yo muri Ruhondo.
Baguze amatunda icumi.
Bageze mu birunga barafungura.
Bakomeza berekeza aho ingagi ziba.
Bitegereje ingagi bacecetse kuko zanga **induru**.

- a. Kangabe na Ngoga bagiye he?
- b. Kangabe na Ngoga baguze amatunda angahe?
- c. Ingagi zanga iki?

8. Andika ibihekane **nd** na **ng** mu nyuguti nto mu ikayi yawe..

 nd **ng** **nd** **ng** **nd** **ng** **nd**

9. Andika ibihekane **Nd** na **Ng** bitangiwe n'inyuguti nkuru mu ikayi yawe.

 Nd **Ng** **Nd** **Ng** **Nd** **Ng** **Nd**

10. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

		ndi	ndu	ndo	nda	nde
		ngi	ngu	ngo	nga	nge

11. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

 ingofero   **umuhandा**   **ibanga**   **ibendera**

Ingombajwi ny / Ny

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **ny**.

2. Erekana kandi usome igihekane **ny** / **Ny**.

ny

Ny

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
ny	nyi	nyu	nyo	nya	nye

4. Soma amagambo akurikira.

inyenyeri

Nyamurinda

inyana

umunyu

inyinya

5. Soma interuro ikurikira.

Nyangoma afungura inyama zirimo inyanya.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Nyirakuru wa Kanyana

Nyirakuru wa Kanyana na Nyenyeri atuye i Nyamata. Iyo Kanyana na Nyenyeri bamusuye abatekera **ibinyamafufu**. Abatekera kandi inyama zrimo **ibirungo** binyuranye. Iyo bamaze gufungura abaha ibinyomoro mirongo itatu. Bagataha banezewe.

- Nyirakuru wa Kanyana na Nyenyeri atuye he?
- Nyirakuru wa Kanyana na Nyenyeri abatekera iki?
- Nyirakuru wa Kanyana na Nyenyeri abaha ibinyomoro bingahe?

7. Andika igihekane **ny** mu nyuguti nto mu ikayi yawe.

ny ny ny ny ny ny ny

8. Andika mu ikayi yawe igihekane **Ny** gitangiwe n'inyuguti nkuru.

Ny Ny Ny Ny Ny

9. Uzurisha kimwe mu bihekane bikurikira, wandike ijambo.

a.	_ angezi	ng	Ny	nd
b.	i _ anya	ng	Nd	ny

Ingombajwi sh / Sh

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **sh**.

2. Erekana kandi usome igihejane **sh** / **Sh**.

sh**Sh**

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
sh	shi	shu	sho	sha	she

4. Soma amagambo akurikira.

ishuri

ishashi

igisheke

ishoka

ishati

5. Soma interuro ikurikira.

Sharangabo akunda amashu mabisi.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Shami, Sheja na Gashema

Shami, Sheja na Gashema bafatanya gutegura amafunguro. Gashema yagiye **gushesha** amasaka. Shami na mushiki we Sheja basigara babaga **igishuhe**. Shami aronga inyama. Sheja atunganya ibirungo. Gashema avuye gushesha amasaka akaranga inyama.

- Ni bande bategura amafunguro?
- Gashema yagiye he?
- Sheja atunganya iki?

7. Andika igihekane **sh** mu nyuguti nto mu ikayi yawe.

sh sh sh sh sh sh sh

8. Andika mu ikayi yawe igihekane **Sh** gitangiwe n'inyuguti nkuru.

Sh Sh Sh Sh Sh

9. Uzurisha imwe mu nyuguti zikurikira wandike ijambo.

a.	i _ ati	ny	sh	nd
b.	ama _ ami	nd	sh	ng

10. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze neza interuro uyandike

Gashema yadodesheje _____. (Ishati, amashami)

Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **ny** cyangwa **sh**.

2. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

nyi	nyu	nyo	nya	nye
shi	shu	sho	sha	she

3. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

ikimonyoro

ishoka

inyoni

ishuri

igisheke

4. Soma interuro ikurikira.

Abanyeshuri barashushanya ibinyomora.

5. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Shami na Nyirasenge

Shami yagiye gusura **nyirasenge** ku Nyundo.

Nyirasenge arahinga akanorora.

Mugitondo Shami yamufashije gusarura inyanya.

Nimugoroba basarura amashaza.

Ejo bazagemura inyanya ku ishuri i Musha.

Ejo bundi bazagemura amashaza imifuka icumi.

- a. Nyarasenge wa Shami atuye he?
- b. Shami na Nyirasenge bazagemura inyanya hehe?
- c. Shami na Nyirasenge bazagemura imifuka ingahe y'amashaza?

7. Andika mu ikayi yawe ibihekane **ny** na **sh** mu nyuguti nto.

sh ny sh ny sh ny sh ny

8. Andika mu ikayi yawe ibihekane **Ny** na **Sh** bitangiwe n'inyuguti nkuru.

Sh Ny Sh Ny Sh

10. Soma kandi wandike mu ikayi yawe amagambo akurikira.

Umunyinya

Igishuhe

ishinya

inyoni

11. Huza ibice by'amagambo bikurikira ukore ijambo, uryandike.

- a. ama guti
- b. inyu bindi
- c. iki shaza

Isuzuma risoza umutwe wa munani

Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

ndi	ngu	ngo	sha	nye
nyi	shu	ndo	nda	nge
ngi	ndu	nyo	nga	she

2. Soma amagambo akurikira uyandike mu ikayi yawe.

ikibindi   amafaranga   itangazo
indabo   inyenyeri   inyana   ishinya

3. Soma interuro ikurikira.

Ngabo na Sheja bakunda ibinyomoro.

4. Tondeka neza aya magambo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

- neza - Kabanda - yandika
- ingoma - kuvuza - Akunda
- Ngango - indobo - yikoreye

5. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Shami na Nyirasenge

Uwingabire yavuye ku isoko yikoreye amatunda ku ibase. Ageze mu rugo Gashema **arayamutura**. Uwingabire asanga Gashema yateguye ifunguro. Ifunguro ririmo ibinyamaafufu barisha **indugu**. Gashema aronga amatunda cumi n'abiri. Ayo matunda bayafata nyuma yo gufungura.

- a. Uwingabire ageze mu rugo Gashema yamutuye iki?
  - b. Uwingabire ageze mu rugo yakoze iki?
  - c. Gashema aronga amatunda angahe?
6. Tondeka neza aya magambo ukore ijambo, uryandike mu ikayi yawe.

- a. indege - akunda - Karinda - kureba
- b. neza - yandika - Ngamije
- c. ingoma - Ngunda - aravuza

7. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Shami na Nyirasenge

Kanyana yagiye i Nyamata gusura Gashema. Agezeyo asanga Gashema asoroma **umushogoro**. Kanyana amufasha guteka umushogoro urimo umunyu. Bahishije umushogoro bateka amashu arimo amashaza. Banateka inyama zirimo inyanya esheshatu. Barangije bafata ifunguro **bashishikaye**.

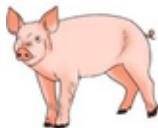
- Ni iki Kanyana yafashije Gashema gukora?
  - Vuga amafunguro yose Kanyana na Gashema bateguye?
  - Bateguye inyama zirimo inyanya zingahe?
8. Tondeka neza aya magambo ukore neza interuro, uzandike.

- shashi - iyo - Jugunya
- gufasha - akunda - Gashema - abandi
- umunyenga - bakunda - Abana

Igihekane kw / Kw

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **kw**.

2. Erekana kandi usome igihokane **kw/ Kw**.

kw

Kw

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
kw	kwi			kwa	kwe

4. Soma amagambo akurikira.

urukwi

Kwizera

igikwasi

urukweto

ukwezi

5. Soma interuro ikurikira.

Gakwaya arizigamira buri kwezi.

Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Kwizera na Kwitonda

Kwizera na Kwitonda bagiye gusura Gakwandi i Mushubi. Yabahaye udukwavu tubiri. Kwizera na Kvitondabashimiye Gakwandi. Kwizerana Kvitonda bubakiye udukwavu **ikibuti**. Ubu bafite udukwavu icumi. Kwizera na Kvitonda bagurishije udukwavu dutanu. Muri uku kwezi batangiye **kwizigamira**.

- a. Kwizera na Kvitonda basuye nde?
  - b. Kwizera na Kvitonda bagurishije udukwavu tungahe?
  - c. Muri uku kwezi batangiye gukora iki?
7. Andika mu ikayi yawe igihekane **kw** mu nyuguti nto.

kw kw kw kw kw

8. Andika mu ikayi yawe igihekane **Kw** gitangiwe n' inyuguti nkuru.

Kw Kw Kw Kw Kw

9. Uzurisha kimwe mu bihekane bikurikira, maze wandike ijambo.

a.	uru _ avu	sh	kw	ny
b.	izera	ny	Kw	sh

8. Tondeka neza aya magambo ukore neza interuro, uzandike.

- a. ukwezi - arareba - Gakwaya - kure
- b. kwa - Ukwakira - cumi - Ukwezi - ni

Igihekane mb / Mb

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **mb**.

2. Erekana kandi usome igihhekane **mb** / **Mb**.

mb

Mb

3. Soma imigemo ikurikira.

	i	u	o	a	e
mb	mbi	mbu	mbo	mba	mbe

4. Soma amagambo akurikira.

imboga

imbuto

indirimbo

imbabura

imbeba

5. Soma interuro ikurikira.

Imbabura ya Mbabazi irondereza amakara.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Bazi kwizigamira

Mbaraga na Mbabazi bafite imirima ine i Mbazi. Iyo mirima bayihingamo imbuto zinyuranye. Bateye amacunga ibiti mirongo ine. Bateye ibinyomoro ibiti mirongo itanu. Bateye amapapayi ibiti mirongo itandatu. Bateye indimu ibiti mirongo inani. Hambere basaruye imbuto bazigurisha i Mbare. Amafaranga bakuyemo barayazigama. Bazagura undi murima bazahingamo inanasi mirongo kenda.

- a. Mbaraga na Mbabazi bahinga iki mu mirima yabo?
- b. Amafaranga bakura mu mbuto bayakoresha iki?
- c. Mbaraga na Mbabazi bazahinga inanasi zingahe?

7. Andika mu ikayi yawe igihekane **mb** mu nyuguti nto.

mb   **mb**   **mb**   **mb**   **mb**

8. Andika mu ikayi yawe igihekane **Mb** gitangiwe n' inyuguti nkuru.

Mb   **Mb**   **Mb**   **Mb**   **Mb**

9. Uzurisha kiimwe mu bihekane bikurikira, maze wandike ijambo.

a.	ikiju _ a	kw	mb	sh
b.	_ araga	Mb	ny	kw

10. Tondeka neza aya magambo ukore neza interuro, uzandike.

kwidumbaguza - akunda - Mbaraga

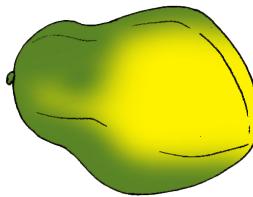
Imyitozo

1. Erekana kandi uvuge izina ry'ishusho irimo ijwi **kw** cyangwa **mb**.

2. Huza igihekane **mb** n'ishusho irimo ijwi **mb**.

mb

3. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

mbi	mbu	mbo	mba	mbe
kwi			kwa	kwe

4. Soma amagambo akurikira.

urukweto

urukwi

imboga

ukwezi

imbabura

5. Soma interuro ikurikira.

Uwibambe yahaye Mukwiye imbuto.

6. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Biteje imbere

Gakwisi na Kambibi **babumba** imitako. Iyo babumba bakoresha ibumba. Bagurisha imitako bakizigamira. Ku wa Mbere baguze udukwavyu dutanu. Ku wa Kabiri baguze **imbata** icumi zo korora. Ku wa Gatatu baguze imbaho ijana. Ku wa Kane bubakiye amatungo yabo ibibuti.

- a. Ni bande babumba imitako?
  - b. Gakwisi na Kambibi baguze imbaho ku wa kangahe?
  - c. Baguze imbaho zingahe?
7. Tondeka neza amagambo akurikira ukore interuro, uzandike.

imbaho-agurisha-Kambari

Kwizera-imboga-afumbira

8. Andika ibihekane **kw** na **mb** mu nyuguti nto mu ikayi yawe..

kw kw kw   **mb mb mb**

9. Andika ibihekane **Kw** na **Mb** bitangiwe n'inyuguti nkuru mu ikayi yawe.

Kw Kw Kw   **Mb Mb Mb**

Isuzuma risoza umutwe wa kenda

1. Soma imigemo ikurikira uyandike mu ikayi yawe.

kwi	mbu	kwe	kwa	mbo
mbe	kwa	mbi	mba	kwi

2. Soma amagambo akurikira uyandike mu ikayi yawe.

kwambara igikwasi imbeho imbabura urukweto

3. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Kwiteza imbere

Kwizera na Mbabazi bahinga imboga mu **Ukwakira**.

Imboga bakazigurisha abafite **ubukwe**.

Ku wa Gatanu baguze ingurube eshatu.

Baguze kandi ibijumba byo kuyigaburira.

Ku wa Gatandatu baguze udukwavu dutandata.

Ayo matungo abaha ifumbire bafumbiza imboga

a.Kwizera na Mbabazi bahinga imboga mu kuhe kwezi?

b.Ni bande Kwizera na Mbabazi bagurisha imboga?

c.Kwizera na Mbabazi baguze udukwavu ku wa kangahe?

4. Soma interuro ikurikira.

Kwizera na Mbaraga bahinga imbuto.

5. Uzuza izi nteruro ukoresheje rimwe mu magambo akurikira.

igikwasi, Kwizigama, Kwangiza, akamaro

a. Mumuburi yaguze _____.

b. _____ ibidukikije ni bibi.

c. _____ ni ingenzi.

6. Tondeka neza amagambo akurikira ukore interuro, uzandike.

a. urukwavu-Kambanda-yoroye

b. atembera-Gakwisi-nimugoroba

c. rukweto-mu-amazi-mbonye

Imyitozo y'inyongera yo gusoma no kwandika

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Abana iwacu

Iwacu abana bafite **ubuzima buzira umuze**. Iwacu abana bakunda **ibinyabijumba**. Iwacu abana barafashanya. Iwacu abana barakina bakidagadura bakishima. Iwacu abana barakaraba bakisiga amavuta meza. Iwacu abana bambara neza bakicara bakaruhuka.

- a. Iwacu abana bafite ubuzima bumeze bute?
- b. Ni iki kigaragaza ko iwacu abana bagira isuku?

2. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro, uyandike.

ubuzima amata ibinyabijumba amavuta

- a. Mutoni yanyoye _____.
- b. _____ bitera imbaraga.
- c. Yonasi afite _____ bwiza.
- d. Shema yaguze _____ mu iduka.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Tubungabunge ibidukikije

Bana mureke dutere ibiti. Ibiti bidufitiye akamaro kanini. Bitanga imbuto dukenera mu buzima. Akandi kamaro ni uko bivamo amakara ducana tugateka. Bivamo kandi imbaho ababaji bakenera. Inyoni zibitahamo zikaririmba mu gitondo. Bana rero tureke **kwangiza** ibiti. Dufatanye **tubungabunge** ibidukikije.

a. Ibiti bifite akahe kamaro?

b. Ni iki wakora kugira ngo utonona ibiti?

2. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro, uyandike.

a. Abana babungabunga	imbaho
b. Ibiti bigira	ku biti
c. Imbuto zera	amashami meza
d. Ababaji bakenera	ibidukikije

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Tunga na Buregeya

Tunga na Buregeya bagiye kwiga mu gitondo. Bavuyeyo banyura mu **isomero** riri ku Kicukiro. Batiye ibitabo barasoma. Barangije berekeza mu rugo gukora imirimo. Buregeya yafatishije **imbabura**. Tunga yogeza amasahani. Basubira mu masomo bize. Barangije bararuhuka.

- a. Buregeya na Tunga bakoze iki mu isomero?
  - b. Ni iki Tunga na Buregeya bakora nyuma yo gukaraba?
2. Tondeka neza amagambo ukore interuro uzandike mu ikayi yawe.

- a. rifite - isomero - Ishuri.
- b. barasoma - Tunga - na - Buregeya - ibitabo.
- c. baca - Abana - nimugoroba - imigani.
- d. maremare - i Kigali - Amazu - aba.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Amatungo yo mu rugo iwacu

Iwacu mu rugo hari amatungo anyuranye. Dufite ikiraro kinini kirimo ihene. Dufite **ikibuti** kirimo udukoko. Ingurube **zororoka** vuba bitangaje. Data na mama boroje umuturanyi wacu Mbaraga. Boroje kandi Gakwandi udukwavu. Mu rugo bagurisha amatungo bakaturihira amashuri.

- a. Iwacu mu rugo hari ayahe matungo?
- b. Amatungo afite akahe kamaro?
2. Uzuza interuro ukoresheje amagambo ari mu mwandiko uzandike.
  - a. Data na mama _____ umuturanyi wacu Mbaraga.
  - b. Dufite _____ kirimo udukoko.
  - c. Ingurube _____ bitangaje.
  - d. Bagurisha amatungo bakaturihira _____.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Agakwavu kabuze urukweto

Agakwavu katemberaga mu gishanga **karanyerera**. Nuko urukweto ruvamo ruraguruka. Ako gakwavu gatangira **gutabaza**. Akanyugunyugu karahanyura kirengagiza agakwavu. Umusambi uragatabara ugafasha gushakira urukweto mu rubingo. Nyuma agakwavu karubona mu muvumu uri mu gisambu. Umusambi wararumanuye agakwavu karishima.

- Agakwavu kamaze kubura urukweto kabigenje gate?
  - Ari umusambi, ari akanyugunyugu washima nde? Wagaya nde? Kubera iki?
2. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro, uyandike.

gutabaza	yanyereye	kwirengagiza	ibihembo
----------	-----------	--------------	----------

- a. Ni _____ bibi abari mu kaga.
b. Umwarimu yahaye _____ abanyeshuri bitonda.
c. Abajura bamuteye atangira _____.
d. Karimba _____ kuri sima yitura hasi.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Suzana yasuye Ndekezi na Ngamije

Mu kiruhuko Suzana yasuye Ndekezi. Ndekezi abana na sekuru Ngamije. Suzana yabazaniye **agaseke** kuzuye amapera. Agezeyo Ngamije na Ndekezi baramusanganira **bararamukanya**. Nimugoroba baratarama. Basomera Sekuru udukuru dushimishije. Ngamije arishima. Mu gitondo Suzana arabasezera. Bamuha agakwavu arabashimira.

- a. Ndekezi abana na nde?
- b. Ni iki Ngamije na Ndekezi bahaye Suzana?
- 2. Huza amagambo ukore interuro uyandike mu ikayi yawe.

- a. Nyogokuru abika
  - b. Jabo aherekeje
  - c. Sogokuru yaciye
  - d. Karara asoroma
- umuturanyi
  - imboga mu murima
  - uburo mu gaseke
  - umugani

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Seminega yasuye ishuri

Seminega yasuye ishuri riri i Masaka. Seminega **yahuguye** abanyeshuri ku isuku. Seminega yanabigishije kubungabunga ibidukikije. Yabakanguriyegutunganya **ubusitani** batoragura ibipapuro. Yabibukije kwirinda kwangiza ibiti. Abanyeshuri baramushimiye asubira mu rugo.

- a. Ishuri Seminega yasuye riri he?
- b. Kuki Seminega yasuye ishuri?

2. Tondeka neza amagambo ukore interuro uzandike mu ikayi yawe.

- a. Seminega - abanyeshuri - yahuguye.
- b. ubusitani - batunganyije - Abana.
- c. kacu - yasuye - Umuyobozi - akarere.
- d. ibidukikije - Fatuma - abungabunga.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Basuye nyirarume

Kwitonda na **mushiki we** barakurikirana. Babana na se na nyina ku Kamonyi. Iyo basuye nyirarume i Karongi batembera ku kiyaga. Bakinira ku musenyi, akabagurira **isambaza**. Basura sekuru nanyirakuru. Nyirakuru abamanurira amapapayi. Kwitonda na mushiki we bayasangira bishimye.

- a. Kwitonda na mushiki we batuye he?
  - b. Iyo Kwitonda na Mushiki we basuye nyirarume bakora iki?
2. Uzuza interuro ukoresheje amagambo avuye mu mwandiko, uyandike.
-
- a. Nyirarume yaguriye Kwitonda na mushiki we _____.
b. Kwitonda na mushiki we basangira _____.
c. Kwitonda na mushiki we bakinira _____.
d. Nyirarume wa Kwitonda atuye _____.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Giraneza afasha Kanyenyeri

Kanyenyeri afite akabazo ko kutabona. Giraneza yita kuri Kanyenyeri mu rugo. Amufasha igikapu kirimo amakayi. Ku ishuri amuba hafi iyo bakina. Iyo basubiye mu rugo amufasha gusubiramo **umukoro**. Abarezi babonye aba bana barishima. **Bakangurira** abandi bana gufasha abafite **ubumuga**.

- Kanyenyeri afite ubuhe bumuga?
  - Kuki Giraneza afasha Kanyenyeri?
2. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro, uyandike.

ubumuga	bakangurira	umukoro	Giraneza
---------	-------------	---------	----------

- Abarimu bahaye abanyeshuri ____.
- Kanyenyeri akunda ____.
- Abana bafite bariga ____.
- Abayobozi _____ abaturage kugira isuku.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Tugire isuku

Kariza agira isuku. Iyo avuye ku ishuri abika ibikoresho **ahakwiye**. Nyuma yiyuhagira umubiri wose. Yambara ibimeshe agakora umukoro. Nimugoroba afata amafunguro yarangiza akoza amenyo. Mu gitondo Kariza asasa igitanda ke. Yisukura hose akambara ibimeshe. **Yerekeza** ku ishuri asa neza.

- a. Iyo kariza avuye ku ishuri akora iki?
b. Kariza akora iki amaze gufata amafunguro?
2. Tondeka neza amagambo ukore interuro uzandike mu ikayi yawe.
  - a. Kariza - isuku - agira.
  - b. amenyo - boza - Abanyeshuri.
  - c. bibiri - bibaho - Ibirenge - amano.
  - d. bafata - amafunguro - Abana.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Dukunda ishuri

Buri gitondo ndazinduka. Ngera ku ishuri kare. Tugakora **imirongo** mu kibuga. Tukaririmba indirimbo yubahiriza igihugu. Abarimu **badutoza** gusomanokwandika. Dukina imikino itandukanye. Buri wese yidagadura uko ashaka. Iyo tumaze gukina dusubira mu ishuri tukiga. Hanyuma tukabika ibikoresho tugataha.

- a. Abarimu badutoza iki?
  - b. Iyo tumaze gukina dukora iki?
2. Tondeka neza amagambo ukore interuro uzandike mu ikayi yawe.
- a. ibikoresho - abika - Kariza
  - b. bakina - Abana - imikino
  - c. amasomo - Abarimi - neza - bigisha
  - d. Rukundo - indirimbo - aririmba

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Rungano isaba imbabazi

Rungano ni agakende kakundaga kuzerera mu **minyinya**. Rungano yabonye utundi dukende dukina dusimbuka. Iradusanga birakina. Rungano yibuka gutaha bumaze kwira. Igiye kugera imu hira havumbuka **isha**. Rungano ihunga ivuza induru yikubita hasi. Nyina aza kuyitabara yihuta. Rungano isaba imbabazi. Nuko ireka kongera gutinda mu **mihana**.

- a. Rungano yakundaga kuzererera he?
  - b. Kubera iki Rungano yahunze ivuza induru?
2. Uzuza interuro ukoresha amagambo yo mu gakuru umaze gusoma uyandike mu ikayi yawe.
- a. Rungano igiye kugera imu hira havumbuka ____.
  - b. Rungano ihunga ivuza _____ yikubita hasi.
  - c. Nyina yaje _____ yihuta.
  - d. Rungano yibuka _____ bumaze kwira.

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Mugeni yiguriye umupira

Mugeni yasuye Kamana. Asanga afite umupira munini barakina. Mugeni abaza Kamana uwamuguriye umupira. Amusubizako yawiguriye. Amuzanira **agasanduku** atereramo ibiceri **yizigamira**. Mugeni ageze mu rugo asaba nyina agasanduku. Atangira gutereramo buri giceri ahawe. Mu mezi atandatu, yiguriye umupira mu mafaranga yizigamiye.

- a. Ni nde waguriye Kamana umupira?
- b. Ni gute Mugeni yabashije kwigurira umupira?

2. Hitamo ijambo rikwiye wuzuze interuro, uyandike mu ikayi yawe.

yizigamiye	barakina	umupira	ibiceri
------------	----------	---------	---------

- a. Mugeni _____ yabikaga mu gasanduku.
- b. Mugeni _____ amafaranga igihumbi.
- c. Kamana akunda gukina _____.
- d. Abanyeshuri _____ umupira.

Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Ingaruka zo gusuzugura

Abarezi babuza abanyeshuri **kwidumbaguza** mu ruzi. Munana yambuka uruzi agiye ku ishuri. Munana yageze ku ruzi atangira kwidumbaguza. Munana yibuka ko yakererewe ishuri. Agezeyo asanga abanyeshuri bigana barangije gukora umukoro. Umurezi amutuma umurera. Ahageze Munanaabasabaimbabazi. Abizezakoatazongera **gusuzugura**.

- Ni nde utarakurikije inama z'abarezi?
  - Gusuzugura kwa Munana kwamugizeho izihe ngaruka?
2. Huza amagambo wuzuze interuro, uyandike mu ikayi yawe.

- Abana bidumbaguza
  - Munana yasuzuguye
  - Abanyeshuri bakoze
  - Abana banyuze
- abarimu
umukoro
ku ruzi
mu mugezi

1. Soma agakuru gakurikira maze usubize ibibazo.

Iwacu turazigama

Mu rugo iwacu data na mama barahinga. Mu kwezi kwa kabiri basaruye ibigori. Mu kwezi kwa munani basarura amasaka. Data na Mama bafashe umusaruro wose bakuraho ibidutunga. **Umusaruro** usigaye **barawuhunika**. Mu rugo iwacu hahora ibidutunga. Data na mama bazigama imbuto bazatera bongeye guhinga.

- a. Ni ibihe bihingwa mu rugo iwacu bahinga.
  - b. Ni gute Data na Mama bazigama?
2. Tondeka neza amagambo ukore interuro uzandike mu ikayi yawe.
- a. Data - ibigori - ahinga.
  - b. ahunika - Mama - imbuto.
  - c. azigama - Karimba - amafaranga.
  - d. asarura - Data - amasaka.

Ibitabo byifashishijwe

1. Clay, M. (1979), The early detection of reading difficulties, Portsmouth, NH: Heinemann.
2. Cummins, J. (1979), Linguistic interdependence and the educational development of bilingual children. *Review of Educational Research* 49:222-51
3. Dyson, A.H. (1988), Appreciate the drawing and dictating of young children. *Young Children* 43(3):25-32
4. Edition Bakame (2010), Ikinyarwanda, Ikitabonezamvugo cy'amashuri abanza n'ayisumbuye.
5. Edition Bakame, (2007), Ikinyarwanda, Igitabo cy'umunyeshuri, umwaka wa gatatu, Kigali.
6. Elley, W. (1989), Vocabulary acquisition from listening to stories, *Reading Research Quarterly* 24:174-87.
7. Gay Su P. & Irene C. Fountas, (2003), Phonics lessons, Heinemann.
8. Graves, D. (1983), Writing: Teachers and children at work, Portsmouth, NH: Heinemann.
9. Ikigo k'Ighugu Gishinzwe Integanyanyigisho, (2009), Gusoma, Kwandika noKubara, Igitabo cy'Umwigishwa, Kigali.
10. Ikigo k'Ighugu Gishinzwe Integanyanyigisho,(2004), Gusoma 3, Igitabo cy'umunyeshuri, Kigali.
11. Ikigo k'Ighugu Gishinzwe Integanyanyigisho,(2004), Gusoma 4, Igitabo cy'umunyeshuri, Kigali.
12. Ikigo k'Ighugu Gishinzwe Integanyanyigisho, (2004), Gusoma 5, Igitabo cy'umunyeshuri, Kigali.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>.

This work is an adaptation of materials originally developed through collaboration between the Rwanda Education Board and USAID. Under this license, you are free to copy, distribute, and transmit this work as long you provide attribution as follows: "This work is an adaptation by the Rwanda Education Board and USAID Soma Umenye of an original work developed through collaboration between the Rwanda Education Board and the USAID Language, Literacy, and Learning Project, © Rwanda Education Board. Second Edition.

More details on permissions under this license can be found at <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>." Distribution of adaptations of this work are not permitted under this license without the permission of the copyright holder.

